

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

VANHEMPIEN OSALLISUUS

Vanhempien kokemuksia osallisuudestaan päiväkodissa

Eija Jokitalo

Elina Kotti

Opinnäytetyö
Syyskuu 2016
Sosionomi (AMK)

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

JOKITALO, EIJA & KOTTI, ELINA:
Vanhempien osallisuus
Vanhempien kokemuksia osallisuudestaan päiväkodissa

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Syyskuu 2016

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää vanhempien kokemuksia omasta osallisuudestaan eräässä nokialaisessa päiväkodissa. Osallisuus on tärkeää vanhempien ja päiväkodin välisessä yhteistyössä, kasvatuskumppanuudessa. Vanhempien osallisuus painottuu vahvasti uudessa varhaiskasvatuslaissa. Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa vanhempien kokemuksiin perustuvaa tietoa heidän osallisuudestaan sekä saada heidän ideoitaan esiin osallisuuden kehittämiseksi.

Opinnäytetyöhön liittyvässä tutkimuksessa käytettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusta. Analyysimenetelmänä oli teoriaohjaava sisällönanalyysi, jossa teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketta. Kyselylomakkeessa kysymykset olivat sekä avoimia että asteikkoihin perustuvia.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että kasvatuskumppanuus tutkimuspäiväkodissa toimi melko hyvin ja oma osallisuus koettiin pääsääntöisesti riittävänä. Eriäviäkin mielipiteitä nousi kuitenkin jonkin verran esiin. Osa vastaajista oli sitä mieltä, että osallisuuden kokemukseen vaikutti kiireen tuntu, henkilökunnan vaihtuvuus ja se, miten heidät kohdataan päiväkodissa. Vanhemmille oli myös tärkeää saada tietoa lapsensa päivän kuluista. Tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että toimiva kasvatuskumppanuussuhde mahdollistaa vanhempien osallisuuden päiväkodin arjessa ja keskusteluissa. Vanhempien tulee kuitenkin itse saada valita osallisuutensa taso. Vanhemmilta tulleita kehitysideoita oman osallisuutensa lisäämiseksi olivat esimerkiksi sähköiset kyselyt/palautte, reissuvihko ja avoimien ovien päivä. Myös pihatapahtumat saivat kannatusta, sillä mahdollistavat tutustumisen toisiin vanhempiin.

Tutkimus tuotti tietoa päiväkodinhenkilökunnalle siitä, miten vanhemmat kokevat osallisuutensa ja näin tulosten pohjalta on mahdollisuus kehittää toimintaansa enemmän vanhemman osallisuutta huomioon ottavaksi.

Asiasanat: vanhempien osallisuus, kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatus

ABSTRACT

Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

JOKITALO EIJA & KOTTI ELINA:

Parents' Participation

Parents' Experiences of their Participation in a Day Care Centre.

Bachelor's thesis 52 pages, appendices 3 pages
September 2016

The purpose of this thesis was to find out parents' experiences of their own participation in a kindergarten in Nokia. Participation is very important in educational partnership i.e. in cooperation between parents and kindergarten staff. The participation of parents is emphasized in the new law of early childhood education. The aim of this study was to bring out information about parents' experiences of their own participation and also to find out their own ideas on how to improve parental participation.

Both qualitative and quantitative methods were used in this study. The data were collected through questionnaires. The data were analysed using content analysis.

Results show that educational partnership works pretty well in this kindergarten and parents in general thought that their participation was sufficient. Some dissenting opinions also came up. A part of respondents had the opinion that things that affect the experience of participation was hurry, turnover of staff and how they were met by the staff. It was also important for parents to get information on how their child's day had been. Based on the results one could reach a conclusion that a working educational partnership makes parents' participation possible in the kindergarten's daily routines and conversations. However, parents should be able to choose their own level of participation. The parents' own ideas to improve parental participation were for example electronic enquiries/feedback, trip book and open house day. Outdoor happenings were also supported, because they create chances to meet other parents.

The study brought information for the kindergarten's staff on how parents experience their participation and this way the staff has a chance to improve their activities to take parental participation more into account.

Key words: parents participation, educational partnership, early childhood education

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS.....	7
	2.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	7
	2.2. Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset	8
	2.3. Tutkimusmenetelmät ja aineistonhankinta	8
	2.4. Tutkimustulosten analysointi.....	10
	2.5. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	12
3	KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA	15
	3.1. Varhaiskasvatussuunnitelma.....	16
	3.1.1 Nokian varhaiskasvatussuunnitelma.....	16
	3.1.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	17
	3.2. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa	18
	3.3. Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet	19
4	VANHEMPIEN OSALLISUUS	22
	4.1. Vanhempien osallisuus päiväkodissa	23
	4.2. Vanhempien osallisuutta tukevat tekijät.....	24
5	VANHEMPIEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTAAN	26
	5.1. Kasvatuskumppanuussuhteessa	26
	5.1.1 Keskusteluissa tuonti- ja hakutilanteissa.....	26
	5.1.2 Keskusteluissa varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta	29
	5.1.3 Kohtaamistilanteissa	30
	5.2. Päiväkodin toiminnassa	32
	5.2.1 Päiväkodin arjessa	32
	5.2.2 Päiväkodin tapahtumissa	34
	5.3. Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa.....	36
	5.3.1 Mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin.....	36
	5.3.2 Vanhempien ideoita osallisuuden lisäämiseen ja kehittämiseen ...	38
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	40
7	POHDINTA	44
	LÄHTEET	47
	LIITTEET.....	50
	Liite 1. Kyselylomake	50
	Liite 2. Saatekirje	52

1 JOHDANTO

Vanhempien osallisuus päiväkodissa on tänä päivänä hyvin ajankohtainen aihe varhaiskasvatuksessa. Aikaisemmin päivähoitolaissa ei ollut varsinaisia säännöksiä, jotka koskivat vanhempien osallisuutta ja vaikuttamista, mutta uuteen Varhaiskasvatukseen (19.1.1973/36) lisättiin yleissäännös osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Säännöksen mukaan lapsen huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Vanhempien osallisuutta on tutkittu aikaisemmin jonkin verran ja siitä löytyi kirjallisuutta melko hyvin. Lisäksi osallisuuden käsite on tänä päivänä pinnalla ja sitä on tutkittu kohtuullisen paljon. Muun muassa Kaskela & Kekkonen (2006), Nivala & Ryyänen (2013) ja Turja (2016) ovat kirjoittaneet osallisuudesta ja vanhemman osallisuudesta. Vanhemman osallisuus on osa kasvatuskumppanuutta, ja hyvin toimiva kasvatuskumppanuuksuhde mahdollistaa vanhemman osallisuuden toteutumisen päiväkodissa. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päiväkodin välistä yhteistyötä sekä suhdetta, joka pitää sisällään kuuntelemisen, kunnioittamisen, luottamuksen ja dialogin. Tutkimuksemme korostamme, että puhuttaessa vanhemman osallisuudesta tulee huomioida se, että vanhemman osallisuus on aina subjektiivinen kokemus päiväkotiyhteisöön kuulumisesta. Mikä on riittävää osallisuutta kullekin vanhemmalle, vaihtelee ja jokaisella on oikeus päättää hänelle sopiva tapa osallisuuteen.

Vanhempien osallisuus päiväkodissa kiinnosti meitä molempia ja valitsimme sen aiheeksemme opinnäytetyöhömmä. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia vanhemmilla on osallisuudestaan eräässä nokiaisessa päiväkodissa. Tavoitteena on tuottaa vanhempien kokemuksiin perustuvaa tietoa heidän osallisuudestaan sekä saada heiltä ideoita sen lisäämiseksi ja kehittämiseksi. Lisäksi toivomme, että tutkimustulokset antavat henkilökunnalle työkaluja, kehittää toimintaansa vielä enemmän vanhemman osallisuutta huomioonottavaksi.

Ensin käymme työssämme läpi sen, mitä tarkoittaa varhaiskasvatus ja kasvatuskumppanuus päiväkodissa sekä avaamme kasvatuskumppanuuteen liittyvät neljä periaatetta; kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Sen jälkeen määrittelemme osallisuuden käsitteen ja tarkastelemme mitä on vanhemman osallisuus päiväkodissa, ja miten sitä voidaan

tukea. Vanhemman osallisuus tarkoittaa konkreettista osallistumista ja toimintaa. Lisäksi se on kokemuksellista osallisuutta, jolla vahvistetaan vanhemman sitoutumista lapsensa elämään varhaiskasvatuksessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25-26.) Vanhemman osallisuus voi toteutua vain tasavertaisessa, vuorovaikutteisessa yhteistyössä vanhempien ja henkilökunnan välillä.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TOTEUTUS

Lähdimme tekemään opinnäytetyötämme vanhempien osallisuuden kokemuksista päiväkodissa, koska olemme molemmat työskennelleet pitkään alalla. Mielestämme vanhempien osallisuus on tärkeä osa yhteistyötä päiväkodin ja vanhempien välillä. Lisäksi uudessa Varhaiskasvatuslaissa (19.1.1973/36) nostetaan esiin vanhempien oikeus vaikuttamiseen ja osallisuuteen laajemmin kuin aikaisemmin. Ennen vanhempien vaikuttamismahdollisuudesta puhuttiin vain oman lapsen kohdalla, mutta nyt vanhemmilla tulisi olla oikeus vaikuttaa siihen, millaista varhaiskasvatusta päiväkodissa annetaan. (Laaninen 2016.)

2.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää, millaisia kokemuksia vanhemmilla on omasta osallisuudestaan eräässä nokialaisessa päiväkodissa. Osallisuus on tärkeää vanhempien ja päiväkodin väliselle yhteistyölle, kasvatuskumppanuudelle ja tätä asiaa on tuotu esiin myös uudessa varhaiskasvatuslaissa. Laissa sanotaan, että lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa oman lapsensa varhaiskasvatukseen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.) Vanhempien osallisuus on kokemuksellista osallisuutta oman lapsen ja päiväkodin asioihin sekä osallistumista päiväkodin arkeen, erilaisiin tapahtumiin ja suunnitteluun. Vanhemman osallisuus tarkoittaa sekä konkreettista osallistumista että osallisuuden kokemisen tunnetta päiväkodin arjessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.)

Tutkimuksemme tavoitteena on tuottaa vanhempien kokemuksiin perustuvaa tietoa heidän osallisuudestaan sekä saada heidän ideoitaan esiin sen kehittämiseksi. Tutkimustuloksemme myös tuottavat tietoa päiväkodin henkilökunnalle siitä, miten vanhemmat kokevat osallisuutensa, ja näin tulosten pohjalta heillä on mahdollisuus kehittää toimintaansa vielä enemmän vanhemman osallisuutta huomioon ottavaksi. Päiväkodilta tuli toive, että tutkimuksellamme myös kartoittaisimme, miten vanhempien osallisuutta voitaisiin lisätä ja kehittää toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä.

2.2. Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Vanhempien osallisuus ja mahdollisuus vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatukseen, kuuluu kasvatuskumppanuuteen. Tästä syystä me halusimme tutkimuksellamme selvittää vanhempien kokemuksia osallisuudestaan ja saada heiltä ideoita sen kehittämiseen ja lisäämiseen. Kysymyksillämme halusimme lähestyä vanhempien osallisuutta heidän omasta näkökulmastaan ja tuottaa kokemuksellista tietoa heidän osallisuudestaan tutkimuskohteenä olevassa päiväkodissa. Kokemuksellisen tiedon perusteella päiväkodin henkilökunnan on mahdollista kehittää toimintaansa enemmän vanhemman osallisuutta huomioonottavaksi.

Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Millaisia kokemuksia vanhemmilla on omasta osallisuudestaan päiväkodissa?
2. Miten vanhempien osallisuutta voidaan kehittää päiväkodissa vanhempien näkökulmasta käsin?

2.3. Tutkimusmenetelmät ja aineistonhankinta

Opinnäytetyössämme käytimme sekä kvalitatiivista eli laadullista että kvantitatiivista eli määrällistä tutkimustyyliä rinnakkain. Molempia tyyliä yhdistämällä saimme kattavamman selvityksen tutkimuskysymyksiimme ja saimme näin vanhempien oman äänen kuuluviin. Hirsjärven, Remeksen ja Sajavaaran (2015, 136) mukaan kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on käytännössä vaikea erottaa toisistaan tarkkarajaisesti. Niitä voidaan käyttää täydentämään toisiaan samassa tutkimuksessa.

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen ja pyrkimys tutkia valittua ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineisto kootaan todellisissa tilanteissa ja tiedonkeruun instrumenttina suositaan ihmistä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritään pikemminkin löytämään tai paljastamaan tosiasioita, kuin tekemään tilastollisia yleistyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eikä satunnaisesti. Kohdejoukolla, jolta tietoa kerätään, tulee olla tarpeeksi tietoa tai kokemusta tutkittavasta ilmiöstä tai toiminnasta. Laadullinen tutkimus

on tyypiltään empiiristä ja on tärkeää, että tutkija huolehtii siitä, ettei yksittäistä vastaajaa tunnisteta. (Hirsjärvi ym. 2015, 161, 164; Tuomi & Sarajärvi 2009, 22, 85–86.)

Määrällinen tutkimus eli kvantitatiivinen tutkimus on tutkimustapa, jossa tietoa tarkastellaan numeerisesti ja se vastaa kysymyksiin, kuinka paljon, kuinka moni ja kuinka usein. Tutkija tulkitsee ja selittää tutkimuksesta saadun oleellisen numerotiedon sanallisesti. Määrällisessä tutkimuksessa kuvataan, millä tavalla eri asiat liittyvät toisiinsa tai eroavat toistensa suhteen. Määrällisen tutkimuksen mittareina käytetään kysely-, haastattelu- ja havainnointilomakkeita. Lomakkeissa tutkittavat asiat on vakioitu kysymyksiksi ja vaihtoehtoiksi ennalta niin, että kaikki vastaajat ymmärtävät kysymyksen samalla tavalla ja kysymykset voidaan kysyä kaikilta vastaajilta samoin. Jokaiselle tutkittavalle asialle eli muuttujalle annetaan arvo, joka ilmaistaan erilaisina symboleina, kuten kirjaimina tai numeroina. Määrällisessä tutkimuksessa on tyypillistä, että vastaajien määrä on suuri. (Vilka 2014, 14–17.) Valitsimme määrällisen tutkimusmenetelmän osaksi tutkimustamme, koska tarkoituksena oli tehdä kysely päiväkodin kaikille vanhemmille, jossa selvitettiin vanhempien kokemuksia ja näkökulmia osallisuuteen liittyen. Tutkittavien suuri määrä oli myös yksi syy valita määrällinen tutkimusmenetelmä.

Tutkimuksemme aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselylomaketta (Liite 1) vanhemmille. Vilkan (2014, 28) mukaan kyselylomaketta käytetään, kun tutkimuksen kohteena on ihminen ja häntä koskevat asiat, esimerkiksi mielipiteet ja käyttäytyminen. Kyselylomakkeessamme (Liite 1) kysymykset olivat sekä avoimia että asteikkoihin perustuvia. Asteikkoihin perustuvissa kysymyksissä käytimme Likertin asteikkoa. Hirsjärven ym. (2015, 200) mukaan asteikkoihin eli skaaloihin perustuvassa kyselyssä on väittämiä ja vastaaja valitsee sen kohdan asteikosta joka kuvaa sitä, miten voimakkaasti hän on samaa mieltä tai eri mieltä, kuin esitetystä väittämässä. Asteikko on useimmiten 5 tai 7 -portainen ja vaihtoehdot muodostavat laskevan tai nousevan skaalan.

Toteutimme kyselyn huhtikuussa 2016, jakamalla vanhemmille paperiset kyselylomakkeet (Liite 1) kirjekuorineen päiväkodin kautta. Näin päiväkodin henkilökunnalla oli mahdollisuus muistutella vanhempia vastaamisesta. Muistuttamalla voidaan parantaa vastausprosenttia ja samalla tutkimuksen luotettavuutta (Valli 2010, 109).

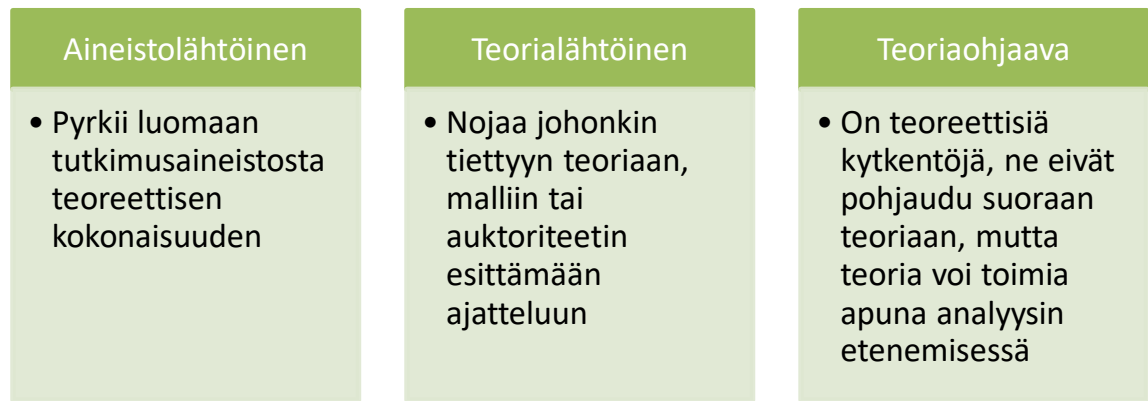
Täytetyille lomakkeille oli palautuslaatikot päiväkodissa. Kyselyn mukana jaetussa saattekirjeessä (Liite 2) kerroimme, että kyselyyn vastaaminen on täysin vapaaehtoista ja tietoja käsitellään luottamuksellisesti siten, että päiväkoti ja vastaajat eivät tule tunnistetuiksi. Vilkan (2015, 94) mukaan kyselylomake on yksi yleisimmin käytetyistä tavoista kerätä aineistoa määrällisessä tutkimusmenetelmässä. Kyselylomakkeen etuna on, että vastaaja jää tunnistamattomaksi, mutta riskinä on, että vastausprosentti jää alhaiseksi.

2.4. Tutkimustulosten analysointi

Tutkimusaineiston analysointi, tulkinta ja johtopäätösten teko on tutkimuksen ydinasia ja siihen tutkija tähtää jo tutkimusta aloitettaessa. Analyysivaihe selvittää tutkijalle, millaisia vastauksia hän saa kysymyksiinsä. Empiirisessä eli kokemuksiin perustuvassa tutkimuksessa päästään aineistosta tekemään päätelmiä yleensä vasta esitöiden jälkeen. Ensin tiedot tarkistetaan, onko aineistossa virheellisyyksiä ja puuttuuko tietoja. Toisena tiedot täydennetään, jos on tarvetta, eli kyselytutkimuksessa kyselylomakkeita voidaan karhuta vastaajilta. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–222.) Meidän tutkimuksessamme tämä karhuaminen tapahtui päiväkodin henkilökunnan toimesta muistutteleamalla vanhempia vastaamaan ennen palautuspäivää. Kolmantena vaiheena tutkimuksessa aineisto järjestetään siitä saatavan tiedon tallennusta ja analyyseja varten (Hirsjärvi ym. 2009, 222).

Määrällisessä tutkimuksessa on tarkoitus, että kerätty tutkimusaineisto muutetaan aina sellaiseen muotoon, jossa se voidaan käsitellä tilastollisesti. Yleensä tiedot tallennetaan havaintomatriisiksi. Aineisto tarkistetaan aina ennen analysoinnin aloittamista. Tällä aineiston tarkistuksella voidaan vähentää aineistossa olevia virheitä ja siten parantaa aineiston laatua sekä tutkimustulosten tarkkuutta. (Vilka 2014, 117.)

Laadullisen tutkimuksen aineiston perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalysoinnilla aineisto luodaan sanalliseen muotoon, josta syntyy tiivis ja selkeä, tutkimuksen tuomaa tietoa kuvaava kokonaisuus. Sisällönanalyysia voidaan pitää sekä yksittäisenä metodina että väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan yhdistää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysiä (Kuvio 1.) voidaan toteuttaa aineistolähtöisesti, teorialähtöisesti tai teoriaohjaavasti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91–108.)

KUVIO 1. Sisällönanalyysin muodot (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95-97).

Tutkimuksemme analyysimenetelmänä oli teoriaohjaava sisällönanalyysi. Valitsimme teoriaohjaavan sisällön analyysin, koska analysoimme aineistoamme teoreettisesta viitekehystä muodostuvien käsitteiden ohjaamana ja niihin perustuen. Sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi, jossa ensimmäisenä vaiheena on aineiston pelkistäminen eli redusointi. Pelkistäminen voi olla esimerkiksi informaation pilkkomista osiin tai tiivistämistä. Toisessa vaiheessa aineiston ryhmittelyssä eli klusteroinnissa aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset käydään tarkasti läpi ja etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja muodostetaan luokiksi sekä nimetään käsitteellä, joka kuvaa luokan sisältöä. Luokitteluyksikkönä voi esimerkiksi olla, tutkittavan asian ominaisuus, piirre tai käsitys. Kolmas vaihe on aineiston abstrahointi. Siinä empiirinen, aineistosta saatu tieto liitetään teoreettisiin käsitteisiin. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä teoreettiset käsitteet luodaan aineistosta, kun taas teoriaohjaavassa sisällönanalyysitavassa käsitteet tuodaan analyysiin valmiina tietoperustasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108–111, 117.)

Tutustuimme aluksi aineistoon, mahdollisimman avoimin mielin ja ilman ennakkokäsityksiä. Tutustumisen jälkeen aloitimme aineiston käsittelyn syöttämällä kyselyn Likertasteikon tulokset tietokoneelle Excel-tilasto-ohjelmaan. Tästä muodostui tutkimuksemme määrällisen osuuden havaintomatriisi. Havaintomatriisin pohjalta pystyimme luomaan pystypalkkikuvioita ja tilastollista tietoa siirtämällä tiedot Excelin apuohjelmaan Tixeliin. Kuvioden tarkoitus tutkimuksessamme on havainnollistaa tuloksia helposti luettavassa muodossa. Kuvioden tulokset kirjoitimme myös sanallisesti ylös. Vilkan (2014, 135) mukaan kuvioita käytetään yleensä silloin, kun halutaan antaa nopeasti luettavaa tietoa,

yleiskuva jakaumasta tai havainnollistaa ja painottaa tietoa tai tiedon laadullisia ominaisuuksia.

Tämän jälkeen aloitimme avoimien kysymysten käsittelyn. Ensin luokittelimme aineiston, kirjoittamalla vastaukset sanatarkasti puhtaaksi ja sitten pyrimme pelkistämään aineistoa eli poistamaan siitä kaiken epäolennaisen. Pelkistäminen oli aluksi todella haastavaa, koska sanallinen aineistomme ei ollut laaja ja olimme epävarmoja siitä, mikä tieto aineistossa oli tarpeellista ja mikä ei.

Luokittelimme tulokset kolmessa osassa, kasvatuskumppanuussuhteessa, päiväkodintoiminnassa ja vanhempien mahdollisuudessa osallistua päiväkodintoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin sekä vanhempien ideoihin siitä, miten näitä voitaisiin kehittää enemmän vanhemman osallisuutta huomioonottavaksi. Nämä käsitteet nousivat työmme teoreettisesta viitekehystä ja näiden kautta oli helpompi analysoida vanhempien vastauksia.

2.5. Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekoon liittyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tulee ottaa huomioon. Tutkijan täytyy tuntea yleisesti hyväksytyt tutkimuseettiset periaatteet, jotka liittyvät tiedon hankintaan ja julkistamiseen, näin eettisesti hyvässä tutkimuksenteossa noudatetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkimusta varten täytyy tehdä eettinen ennakoarviointi ja pyytää tutkimuslupa. Tutkimuksessa tulee noudattaa tarkkuutta, rehellisyyttä ja yleistä huolellisuutta ja tutkijan täytyy olla tarkka tallentaessaan, esittäessään ja arvioidessaan tuloksia. Tutkimukseen sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä sekä toteutetaan tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta ja vastuullista tiedeviestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. Muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia tulee kunnioittaa viittamalla heidän julkaisuihinsa asianmukaisesti ja antaa niille kuuluva arvo. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.) Olimme yhteydessä tutkimuspäiväkotiin keväällä 2015 ja kerroimme tutkimuksestamme. Tutkimusluvan haimme Nokian kaupungin varhaiskasvatuksen suunnittelijalta. Tutkimusaineiston läpikäymisessä ja tulosten analysoinnissa pyrimme olemaan tarkkoja ja välttämään omien mielipiteiden vaikuttamista tuloksiin. Käyttäessämme kirjallisuutta, noudatimme tarkkuutta lähdeviitteiden merkinnässä.

Tutkimusta tehdessä on tärkeää valita oikeat lähteet ja käyttää niitä oikein sekä muistaa lähdekritiikki. Lähteen luotettavuudesta kertovat muun muassa kirjoittajan tunnettavuus ja arvostettavuus, julkaisijan arvovalta ja vastuu sekä lähteen ikä ja lähdetiedon alkuperä. Vanhoja lähteitä käytettäessä on huomioitava, että tutkimustieto saattaa olla jo vanhentunut, joten ihanteellisinta on käyttää mahdollisimman uusia lähteitä. (Hirsjärvi ym. 2014, 113–114.) Valitsimme työhömmme lähteet, jotka olivat mahdollisimman uusia, jotta tieto olisi ajantasaista, lisäksi pyrimme käyttämään lähteitä monipuolisesti.

Tutkimuksen lähtökohtana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tätä pyritään kunnioittamaan, antamalla ihmisille mahdollisuus itse päättää, ovatko he halukkaita ottamaan osaa tutkimukseen. Tutkimuksenteon kaikissa vaiheissa on vältettävä epärehellisyyttä ja plagiointia. Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä, kun selostetaan tarkasti tutkimuksen toteuttamisen kulku. (Hirsjärvi ym. 2014, 23–27, 232.)

Tutkimusluvan saatuamme veimme kyselylomakkeet (Liite 1) kirjekuorineen päiväkodille huhtikuussa 2016, josta ne päiväkodin henkilökunnan toimesta jaettiin jokaiselle vanhemmalle. Lomakkeen mukana jaettiin saatekirje (Liite 2), joka oli nähtävillä myös päiväkodin eteisten seinillä. Saatekirjeessä kerroimme hieman itsestämme sekä tutkimuksemme tavoitteista ja tarkoituksista. Kerroimme myös, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja, että päiväkotia ja kyselyyn osallistuvien vanhempien anonymisuus taataan. Halusimme säilyttää tutkimuksessamme päiväkodin ja vastaajien anonymiuden tutkimustulosten luotettavuuden takaamiseksi. Vanhemmat saivat vastata kyselyyn kotona ja kyselylomake palautettiin suljetussa kirjekuoressa päiväkodilla olleisiin palautuslaatikkoihin. Vastausajan päätyttyä keräsimme kuoret yhteen pinoon, jolloin emme tiedäneet mistä ryhmästä vastaus oli tullut, kun aloitimme analysoimaan kyselylomakkeita. Näin pystyimme varjelemaan kyselyyn vastanneiden anonymiutta

Arvioitaessa tutkimuksen luotettavuutta voidaan käyttää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. Usein törmää käsitteisiin reliabelius ja validius. Puhuttaessa tutkimuksen reliabeliudesta tarkoitetaan sitä, että tutkimustulokset voidaan toistaa eri tutkijoiden toimesta siten, että tulokset ovat samanlaiset tai samalle henkilölle toistettu tutkimus päättyy samaan tulokseen kuin edellinenkin. Validius tarkoittaa tutkimuksessa sitä, että käytetty tutkimusmenetelmä onnistuu mittaamaan juuri sitä, mitä oli tarkoituskin. Esimerkiksi ky-

selylomakkeen kysymykset eivät välttämättä tavoita vastaajia siten, kuin tutkija on ajattellut. Jos näin on käynyt ja tutkija kuitenkin analysoi tulokset oman ajattelumallinsa mukaisesti, tulokset eivät ole tosia tai päteviä. (Hirsjärvi ym. 2014, 231–232.)

Tutkimuksemme aiheesta on toteutettu muitakin tutkimuksia. Emme kuitenkaan koe, että voisimme todistaa tutkimuksemme reliabiliteettiä vertailemalla näiden eri tutkimusten tuloksia keskenään. Aiheemme, vanhempien osallisuuden kokemukset, ovat subjektiivisia ja eri päiväkodit ovat eri osallisuuden tasoilla, joten tutkimustulosten vertailu ei ole mielestämme järkevää. Tämän vuoksi keskitymmekin arvioimaan tutkimuksemme luotettavuutta vain sen validiuden kautta. Tutkimuksemme toteutettiin vain yhdessä päiväkodissa, joten tutkimustuloksia ei voida yleistää koskemaan muita päiväkoteja. Uskomme kuitenkin, että on hyvin mahdollista saada vanhempien osallisuutta koskevista tutkimuksista, muissakin päiväkodeissa, hyvin samankaltaisia tuloksia. Raportoimme työn eri vaiheista tarkasti ja pyrimme kertomaan tutkimuksemme tulokset totuudenmukaisesti. Jos vanhempien vastauksissa oli jokin merkitykseltään epäselvä vastaus, jätimme sen pois, jotta välttyisimme vääriltä tulkinnoilta ja virheiltä tutkimuksessamme.

3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Varhaiskasvatus päiväkodissa on suunnitelmallista ja tavoitteellista lasten eri elämänpiireissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jossa painottuu pedagogiikka. (Sosi- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2002; Stakes 2005, 11; Opetushallitus 2016.) Varhaiskasvatuksen perustana toimii Varhaiskasvatuslaki. Siinä määritellään muun muassa päivähoidon toimintamuodot, tavoitteet sekä kunnan tehtävät päivähoidon järjestämisessä. Aikaisempi varhaiskasvatuslaki lähti siitä näkökulmasta, että lapselle on järjestettävä varhaiskasvatusta vanhemman työssäkäynnin mahdollistamiseksi. Uusi Varhaiskasvatuslaki taas painottaa vahvasti lapsen oikeutta varhaiskasvatukseen. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.) Toisaalta varhaiskasvatuksen professori Kirsti Karilan mielestä lain muutosta lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen ei ole omaksuttu vielä kovin hyvin. Osoitus tästä on hallituksen päätös rajata lapsen subjektiivista päivähoito-oikeutta 20 tuntiin viikossa, jos toinen vanhempi on kotona. Karilan mielestä keskusteluissa näkyy edelleen ajatus siitä, että varhaiskasvatuksen päätarkoitus on mahdollistaa vanhempien työssäkäynti. (Lankinen 2016.)

Varhaiskasvatus tukee lapsen kehitystä tarjoamalla kasvuympäristön ja toimintaa, jonka tavoitteena on edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36). Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltainen käsitys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta perustuu kasvatustieteelliseen, laaja-alaiseen, monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen ja tietenkin pedagogisten menetelmien hallintaan. Varhaiskasvatuksen voimavara on ammattitaitoinen ja koulutettu henkilökunta. Koko henkilökunnalla tulisi olla vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus. (Stakes 2005, 11.)

Varhaiskasvatuksen sisältöä, toteutumista ja linjauksia ohjaavat yleisellä tasolla laaditut varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. (Stakes 2005, 7–8.) Parhailaan opetushallitus uudistaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteita 1.8.2015 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain mukaisesti ja tavoitteena on, että ne ovat valmiina lokakuussa 2016. Näiden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka on määrä ottaa käyttöön 1.8.2017 alkaen. (Opetushallitus 2016.)

3.1. Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatussuunnitelmassa korostuu lapsen hyvinvoinnin edistäminen ja sellaisen ympäristön varmistaminen, jossa hän saa mahdollisimman hyvät lähtökohdat elämälleen. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman arvopohjana on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. (Kaskela & Kronqvist 2007, 10.) Tavoitteena varhaiskasvatussuunnitelmalla on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteutumista koko Suomessa sekä lisätä henkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuspalveluissa ja moniammatillista yhteistyötä niiden eri toimijoiden kesken, jotka tukevat lasta ja perhettä ennen, kuin tämän oppivelvollisuus alkaa. (Stakes 2005, 7–8.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät myös vanhempien roolin varhaiskasvatussuunnitelman laadinnassa. Vanhemmat osaavat kertoa lapsestaan parhaiten ja tuovat näin arvokasta tietoa päiväkodin henkilökunnalle. (Stakes 2005, 31.)

Jokainen kunta laatii oman varhaiskasvatussuunnitelmansa valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta. Tämän tarkoituksena on varmistaa, että kaikki kunnat tarjoavat yhtä laadukasta, mutta samalla kunnan omiin käytäntöihin ja suunnitelmiin soveltuvaa varhaiskasvatuspalvelua. Tällä hetkellä valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat vuodelta 2005, mutta niitä ollaan parhaillaan uudistamassa ja ne ovat määrä ottaa käyttöön 1.8.2017. (Stakes 2005, 43–45; Opetushallitus 2016.) Lisäksi jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (Stakes 2005, 32–33; Kaskela & Kronqvist 2007, 24, 34).

3.1.1 Nokian varhaiskasvatussuunnitelma

Nokian varhaiskasvatussuunnitelma on tärkein nokialaista varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä ja käytännön varhaiskasvatustyötä linjaava asiakirja, joka päivitetään vuosittain. Nokian varhaiskasvatussuunnitelma koostuu Kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmasta, Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmasta (Vasu) ja Ryhmän toimintasuunnitelmasta, joka laaditaan lasten vasujen pohjalta. (Nokian kaupunki 2015.) Ryhmän toimintasuunnitelma on kasvatusta ohjaava tiimin työväline (Fonsén, Heikka, Elo 2014, 90). Nokian varhaiskasvatussuunnitelmassa pidetään tärkeänä kasvatuskumppanuutta ja van-

hempien osallisuutta. Nokiolla on vuonna 2011 tehty kasvatuskumppanuuskysely vanhemmille ja henkilökunnalle. Kyselyn perusteella Nokiolla tärkeimpiä kasvatuskumppanuuden muotoja ovat päivittäiset kohtaamiset, yhteiset tapahtumat sekä tiedon jakaminen suullisesti, kirjallisesti ja sähköisesti. (Nokian kaupunki 2015.)

3.1.2 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

”Lapsen vasu on lapsuutta arvostava, lasta kannatteleva ja positiivinen kertomus hänen ainutlaatuisuudestaan.” (Kaskela & Kronqvist 2007, 14). Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tämän hetkiset tarpeet ja tulevaisuuden näkymät ja lisäksi huomioidaan lapsen mielenkiinnon kohteet, hänen vahvuutensa ja yksilölliset tuen ja ohjauksen tarpeensa. Vanhempien kanssa suunnitelmasta keskusteltaessa kiinnitetään erityisesti huomiota kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin, mutta myös hyvinvointiin liittyvät ongelmat otetaan esiin konkreettisesti ja niihin haetaan ratkaisua yhdessä vanhempien kanssa. Suunnitelman tarkoituksena ja tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi ja vanhempien näkemysten huomioiminen ja huomioonottaminen toiminnan järjestämisessä. Vasuun tulisi kirjata konkreettiset yhteistyömuodot, vanhempien toiveet ja odotukset päivähoidosta sekä heidän kasvatuskäsityksensä. Suunnitelman pohjalta henkilöstö pystyy toimimaan johdonmukaisesti lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottaen. (Stakes 2005, 32–33; Kaskela & Kronqvist 2007, 24, 34.) Lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista tulisi arvioida säännöllisesti, luontevana osana päiväkodin henkilökunnan työtä (Kaskela & Kronqvist 2007, 34).

Nokiolla varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) laatimisessa ovat mukana lapsen vanhemmat ja päiväkodin henkilökuntaa sekä lapsi oman ikätasonsa mukaisesti. Lapsi voi olla mukana joko keskustelussa tai vaihtoehtoisesti osallisena esimerkiksi valokuvien, videoiden, haastattelujen ja kasvunkansion avulla. Lapsen kehitystä ja varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista arvioidaan syys- ja kevätkauden aikana käytävissä keskusteluissa tai aina tarpeen mukaan, vanhemman tai päiväkodin henkilökunnan aloitteesta. Lapsen vasukeskustelussa kerrotaan havaintoja lapsesta ja lapsen käyttäytymisestä erilaisissa tilanteissa kotona ja päiväkodissa. Näiden havaintojen perusteella laaditut tavoitteet ja menetelmät kirjataan Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan yhdessä vanhempien kanssa. (Nokian kaupunki 2015.)

3.2. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa

Päiväkodin ja vanhempien välillä tehtävää yhteistyötä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi. Se on vanhempien ja päivähoidon henkilöstön välistä vuorovaikutusta, jossa molemmat osapuolet ovat tasavertaisia ja sitoutuvat tukemaan lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 17.) Varhaiskasvatuslaissa (2015) sanotaan, että:

”Varhaiskasvatuksen tavoitteena on toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.”

Kasvatuskumppanuus on myös lapsen ja hänelle tärkeiden asioiden kunnioitusta. Päivähoidon henkilökunta ja vanhemmat osallistuvat ja sitoutuvat tasavertaisina lapsen auttamiseen (Kekkonen 2012, 44). Vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välinen vuorovaikutus tulee olla jatkuvaa ja molemminpuolista. Kasvatuskumppanuudessa arvokkainta on, että molemmat oppivat toisiltaan, päiväkodin henkilökunta vanhemmilta ja vanhemmat päiväkodin henkilökunnalta. (Klein & Miller 2007.)

Vanhemmat ovat ensisijaisesti lapsensa parhaat asiantuntijat ja heillä on päävastuu kasvatustyöstä (Kekkonen 2012, 42; Koivunen 2009, 153; Rodd 1998, 167). Päiväkodin henkilökunta vastaa ammatillisesta osaamisesta ja siihen liittyvän tiedon käyttämisestä lapsen hyvinvoinnin takaamiseksi. Päävastuu kumppanuussuhteen luomiseksi on päiväkodin henkilökunnalla, he myös huolehtivat, että suhde kehittyy. Henkilökunnan tulee myös arvostaa kaikkien vanhempien näkemyksiä, käsityksiä ja ratkaisuehdotuksia. Kasvatuskumppanuussuhde luodaan kaikkien asiakasperheiden kanssa, mutta erityisen tärkeää luottamuksellisen ja avoimen suhteen luominen on, jos lapsi tarvitsee erityistä tukea. (Karling ym. 2008, 294; Kekkonen 2012, 42.)

Käytännössä kasvatuskumppanuus päiväkodissa toteutuu hyvin monin eri tavoin. Nokiolla kuten monessa muussakin kunnassa kasvatuskumppanuutta aletaan rakentamaan jo ennen kuin lapsi aloittaa päiväkodin. Päivähoitopäätöksen mukana lapsi saa Tervetuloakirjeen ja vanhemmat kutsun aloituskeskusteluun, jossa luodaan perusta kasvatuskumppanuudelle. Aloituskeskustelu kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kaskela &

Kronqvistin (2007, 12) mukaan vanhempien on hyvä tutustua päiväkotiin etukäteen ennen lasta, koska mielikuva jonka he luovat päiväkodista välittyy myös lapselle. Näin ollen vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan ensimmäinen tapaaminen aloituskeskustelussa on merkittävä paikka rakentaa kasvatuskumppanuussuhdetta.

3.3. Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet

Kasvatuskumppanuuden rakentumisen kannalta, on tärkeää, miten vanhemman omaa lasta koskeva tietämys tulee kuulluksi, vastaanotetuksi, keskustelluksi ja jaetuksi vuoropuhelussa päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tätä vuorovaikutusta ohjaavat neljä periaatetta, nämä periaatteet ovat Kaskelan ja Kekkosen (2006, 32) mukaan: kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus (Kuvio 2).

KUVIO 2. Kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet.

Kuuleminen on vuorovaikutuksellinen suhde toiseen ihmiseen ja siinä on tärkeää aito kiinnostus, läsnäolo, empaattisuus ja rehellisyys toista kohtaan. Se on kuuntelemista ja

keskittymistä oikeasti kuulemaan toisen ihmisen ajatuksia, puhetta ja asiaa. Kuulluksi tuleminen on kasvatuskumppanuuden keskeinen periaate ja se on voimauttava kokemus. Kuuntelijan tulee luoda turvallinen ja myönteinen ilmapiiri, jotta aito kohtaaminen ja kuuleminen voi tapahtua. Parhaita tilanteita kuulluksi tulemiselle päiväkodissa, ovat tuonti- ja hakutilanteet, joissa vanhempi ja päiväkodin henkilökunta kohtaan päivittäin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–33.)

Kunnioitus on tärkeää kasvatuskumppanuudessa. Jos vanhemman ja päiväkodin henkilökunnan välillä ei ole kunnioitusta, ei aito kasvatuskumppanuus voi toteutua. Kunnioitus ja arvostus näkyvät avoimuutena ja myönteisyytenä, silloin on helppo hyväksyä erilaiset ihmiset ja heidän kasvatusnäkemyksensä. Kun ilmapiiri on kunnioittava, voi vuorovaikutus olla avointa ja rehellistä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34.)

Luottamus rakentuu kuulemisesta ja kunnioituksesta. Luottamuksen saavuttamiseen tarvitaan yleensä useita vuorovaikutustilanteita vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välillä, luottamus ei synny hetkessä (Kaskela & Kekkonen 2006, 36, Rodd 1998, 169). Luottamuksen syntymiseen vaikuttaa se, miten vanhempi kokee päiväkodin henkilökunnan suhteen lapseen. Kun vanhempi näkee lapsen luottavan henkilökuntaan, on vanhemman myös helpompi luottaa heihin. Myös vanhempien vaikutusmahdollisuudet päiväkodin toimintaan edesauttavat luottamuksen syntymistä. Luottamuksellisen ilmapiirin luominen on kasvatuskumppanuuden keskeinen tavoite. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36.)

Dialogi on vuoropuhelua, jossa on olennaista kuulemisen ja kunnioituksen kokemus. Kuuleminen on tärkeää, jotta voi syntyä aitoa vuoropuhelua. Aidossa vuoropuhelussa molemmat osapuolet ovat valmiita kuuntelemaan toisiaan ja tarvittaessa luopumaan mielipiteistään ja oppimaan uutta toisiltaan. Molempien osapuolien tulee pystyä tuomaan ajatuksiaan ja mielipiteitään suoraan ja rehellisesti julki. Dialogi on myös tasa-arvoisuutta, jossa molemmat osapuolet ovat samanarvoisia, kumpikaan ei ole ylempänä toistaan. Dialogi vaatii rohkeutta tuoda itsensä esille ja näkyväksi puheen ja tekojen avulla. Ei kuitenkaan näkyvänä niin, että on oikeassa vaan niin, että yhdessä pohditaan, etsitään ja ajatellaan. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38–39.)

Näiden neljän periaatteen toteutuminen kasvatuskumppanuudessa mahdollistaa vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan tasavertaisen kohtaamisen ja vastavuoroisen vuoropuhelun. Kun vanhemman oman lapsen tuntemus ja henkilökunnan asiantuntemus yhdistetään, voidaan lapsen hyvinvointia tukea parhaalla mahdollisella tavalla.

4 VANHEMPIEN OSALLISUUS

Kansalaisten osallisuudesta puhutaan Suomen perustuslaissa. Lain mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan sekä elinympäristönsä kehittämiseen. (Suomen perustuslaki 731/1999.) Osallisuus kuuluu sosiaalipedagogiseen käsitteistöön, joka kuvaa ihmisen ja yhteisöjen sekä ihmisen ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Sosiaalipedagogisen osallisuus käsitteen hahmottelussa pyritään tutkailemaan suhdetta mahdollisemman kokonaisvaltaisesti. Osallisuus ei ole jonkun yksilön ominaisuus tai toimintaa, vaan se on jotain, joka toteutuu ihmisen ja yhteisön suhteessa. (Nivala & Rynänen 2013, 9–10, 26–27.) Yksin kukaan ei voi olla osallinen, vaan osallisuus toteutuu aina ryhmässä ja se liittyy vahvasti yhteisöllisyyteen (Parikka-Nihti, Suomela 2014, 47; Turja 2016, 47). Sosiaalipedagogisena käsitteenä osallisuus on ihmisen peruluonteeseen liittyvää kuulumista johonkin: olemista, elämistä ja toimimista yhteydessä muihin ihmisiin. Edellytyksenä osallisuudelle on, että yhteisö hyväksyy yksilön jäsenekseen, ja että yksilö itse haluaa olla yhteisön jäsen. (Nivala & Rynänen 2013, 26–27.)

Osallisuutta voidaan määrittellä hyvinkin laajasti erilaisten käsitteiden kautta ja rajanveto näiden käsitteiden ja määrittelyjen välille on toisinaan vaikeaa. Käsitteet osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen saavat puhujan, käyttötarkoituksen ja -paikan mukaan erilaisia merkityssisältöjä ja niitä käytetään varsin huolettomasti rinnakkain, vaikka termeillä onkin selkeitä sisältöeroja. (Kaskela & Kekkonen 2006, 27; Särkelä-Kukko 2014, 34.)

Osallisuus on hyvin monitasoinen tuntemisen, kuulumisen ja tekemisen muodostama kokonaisuus. Keskeistä osallisuudessa on kuulluksi tuleminen, luottamus ja sitoutuminen. Osallisuudessa ihminen voi vaikuttaa itseään ja ympäristöään koskeviin asioihin ja toimia siinä aktiivisesti ja sitoutuneesti. Osallisuus on jokaisen ihmisen yksilöllinen tunne tai kokemus kuulumisesta yhteisöön ja yhteiskuntaan. (Parikka-Nihti, Suomela 2014, 47; Rouvinen-Wilenius 2014, 9, 51.)

Osallistuminen ja osallisuus kytkeytyvät aina toisiinsa ja osallistuminen toimii yleensä osallisuuden edistäjänä. Osallistuminen on yksi osallisuuden muoto. Niiden eroa on määritelty ihmisen henkilökohtaisen osallisuuden tunteella. Osallistuminen tarkoittaa muka-

naoloa esimerkiksi erilaisissa tapahtumissa ja osallistua voi myös ilman tunnetta osallisuudesta. (Marjanen, Marttila & Varsa 2013, 86; Nivala & Ryyänen 2013, 30; Parikka-Nihti, Suomela 2014, 48; Särkelä-Kukko 2014, 34–35.)

Osallistaminen on sana, jota kuulee käytettävän osallisuuden yhteydessä. Osallistaminen on keino aktivoida ja kannustaa ihmisiä osallistumaan ja saamaan kokemuksia osallisuudesta. Osallistamisessa halu, tarve ja motivaatio osallisuuteen eivät lähde ihmisestä itsensä vaan ulkopuolelta. (Särkelä-Kukko 2014, 35; Turja 2016, 47–48.)

4.1. Vanhempien osallisuus päiväkodissa

Osallisuus on tärkeää nykyään myös päiväkodissa. Vanhemman osallisuus tarkoittaa konkreettista osallistumista ja toimintaa. Lisäksi tavoitteena on myös kokemuksellisen osallisuuden vahvistaminen ja vanhemman sitoutuminen lapsensa elämään varhaiskasvatuksessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26.) Uuteen varhaiskasvatuslakiin on lisätty yleissäännös sekä lapsen että lapsen huoltajien osallisuudesta ja vaikuttamisesta (Opetushallitus 2016). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa vanhempien osallisuutta yksikön toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa korostetaan. Vanhemmille tulisi tehdä mahdolliseksi osallistua varhaiskasvatuspalveluiden suunnitteluun ja arviointiin sekä kuntatasa- että yksikkötasolla. (Stakes 2005, 32.) Toisaalta vanhempien vaikutusmahdollisuuden toteutuminen voi olla vielä haasteellista, koska tähän asti vanhemmat ovat voineet lähinnä vaikuttaa vain omaa lastaan koskevilla asioilla. Uusien asioiden omaksuminen voi viedä aikaa. Myös Kirsti Karila on pohtinut asiaa ja näkee vaikuttamismahdollisuuden toteutumisen haasteellisena, koska vanhemmat astuvat instituution reviirille. Hänen mielestään vaikuttamismahdollisuuden toteutuminen vaatii henkilökunnalta oman osaamisensa kehittämistä. (Lankinen 2016.)

Lapsen vanhemmille tai muille huoltajille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin.

Lapsille ja heidän vanhemmilleen tai muille huoltajilleen on toimintayksikössä järjestettävä säännöllisesti mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.)

Vanhempien kasvatusoikeus ei katoa mihinkään, vaikka he jättävät lapsensa päiväkotiin. Vanhemmilla säilyy edelleenkin oikeus osallisuuteen lapsensa varhaiskasvatuksesta ja osallistamalla heidät päiväkodin toimintaan, löydetään helpommin yhteinen sävel lapsen kasvatustavoitteiden saavuttamiseksi. Vanhempien osallisuuden toteutuminen päiväkodissa vaatii siis vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan yhteistyötä, kasvatuskumppanuutta. Vanhempien asiantuntemusta oman lapsensa tilanteesta voidaan hyödyntää osallisuuden avulla ja vanhemmat saavat läheisemmän kokemuksen lapsensa hoitopäivästä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26; Parikka-Nihti, Suomela 2014, 152.)

Päiväkodin toimintaan vanhempi voi osallistua aloituskeskusteluissa, varhaiskasvatuskeskusteluissa, vanhempainilloissa, erilaisissa tapahtumissa sekä toimimalla vanhempaintoimikunnassa. Päivittäisiä arjen osallistumisia ovat esimerkiksi lapsen tuonti- ja hakutilanteet. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.) Lisäksi vanhemmille tulee järjestää yhdessä muiden vanhempien kanssa mahdollisuus keskustella yksikön tai lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoiminnasta (Stakes 2005, 32).

4.2. Vanhempien osallisuutta tukevat tekijät

Päiväkodin henkilökunnan vastuulla on tukea vanhempien osallisuutta luomalla sille sekä sisällölliset että rakenteelliset edellytykset ja rohkaista heitä osallisuuteen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27.) On tärkeää, että vanhempi tuntee päiväkodin paikaksi, johon hän on tervetullut. Vanhempien aito kuuleminen niin lapsesta, perheestä kuin vanhemmuudestakin vaatii henkilökunnalta aikaa, tahtoa ja ymmärrystä. (Kaskela & Kronqvist 2007, 24–25.)

Yleisimpiä kasvatuskumppanuuden muotoja päiväkodin arjessa ovat henkilökunnan ja vanhempien päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut tuonti- ja hakutilanteissa. Nämä mahdollistavat suhteen, joka syventää kasvatuskumppanuutta ja luottamusta lapsen parhaaksi sekä lisäävät vanhemman osallisuutta. Vanhemmat kertovat mielellään omasta lapsestaan ja kuulevat miten lapsen päivä on mennyt ja miten päiväkodin henkilökunta on nähnyt juuri hänen lapsensa. Nämä arkiset asiat saattavat henkilökunnasta tuntua tavanomaisille, mutta ovat vanhemmille arvokasta tietoa ja osa lapsuusmuistoja. Kohtaamisissa käytävä vuoropuhelu on parhaimmillaan asioiden jakamista ja kuulemista puolin ja toisin, joista

syntyy kokonaisvaltainen lapsen tunteminen ja kokemus osallisuudesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45; Kaskela & Kronqvist 2007, 22–24.)

Päivittäisten kohtaamisten ja keskustelujen lisäksi kasvatuskumppanuuden muotoja, joilla voidaan tukea vanhemman osallisuutta, ovat myös vanhempainillat ja erilaiset tapahtumat, joita päiväkotijärjestää ja osallistuminen näihin on vapaaehtoista (Koivunen 2009, 173). Suunniteltaessa vanhempainiltoja tulee huomioida, että niillä mahdollistetaan vanhemman äänen kuuluminen ja osallisuuden kokemukset sekä vahvistetaan dialogin syntymistä. (Arminen ym. 2013, 230.) Osallisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää myös tukea ja kannustaa perheitä keskinäiseen vuorovaikutukseen, järjestämällä näitä yhteisiä tapahtumia, joissa vanhemmat voivat tavata toisiaan ja keskustella lapsen kasvatukseen liittyvistä asioista (Karling ym. 2008, 298).

Vanhempien osallisuutta voidaan tukea myös tarjoamalla heille mahdollisuus osallistua lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja sen säännölliseen arviointiin. Varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on luoda yhteistä todellisuutta ja ymmärrystä lapsesta ja sovittaa yhteen vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan erilaisia tulkintoja lapsesta. (Kaskela & Kronqvist 2007, 24.) Varhaiskasvatustilain (19.1.1973/36.) mukaan vanhemmilla tulee olla myös mahdollisuus osallistua lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tästä mahdollisuudesta hyvänä esimerkkinä on se, että Opetushallitus tarjosi jokaiselle kansalaiselle mahdollisuuden osallistua varhaiskasvatussuunnitelman perustetyöhön verkkokommentoinnin muodossa. Kommentointi oli avoinna Opetushallituksen (2016) sivuilla 2.11.–23.11.2015. Näitä vastauksia on hyödynnetty varhaiskasvatussuunnitelman perustetyössä.

Päiväkodin tiedottaminen aktiivisesti omasta toiminnastaan kutsuu vanhempia seuraamaan ja osallistumaan päivittäiseen toimintaan. Käytännössä tämä on vanhemmille harvoin mahdollista. Siksi on tärkeää dokumentoida toimintaa ja jättää sitä vanhempien nähtäväksi, ihmeteltäväksi, kysyttäväksi ja ihasteltavaksi. Vanhempia osallistavia dokumentteja ovat esimerkiksi valokuvat ja kuvitukset siitä, mitä päiväkodissa päivän aikana tapahtuu. Toimintaa näkyväksi tekevä dokumentointi houkuttelee vanhempia osallisuuteen ja lisäksi mahdollistaa yhteisen keskustelun vanhempien, lasten ja henkilökunnan välillä. Kun vanhemmat tuntevat kuuluvansa päiväkotiyhteisöön lapsensa kautta, luo se heille turvallisuuden tunnetta ja luottamusta päiväkodin työhön ja henkilökuntaan. (Kaskela & Kronqvist 2007, 25–26.)

5 VANHEMPIEN KOKEMUKSIA OSALLISUUDESTAAN

Opinnäytetyömme käsitteli vanhempien kokemuksia osallisuudestaan eräässä nokialaisessa päiväkodissa ja tässä kappaleessa tarkastelemme tutkimuksestamme saatuja tuloksia. Tämän tutkimuksen tulokset perustuvat päiväkodissa tekemäämme kyselyyn ja niitä ei voida yleistää koskemaan muita päiväkoteja. Tutkimustuloksissamme esiintyvät kursivoituidut tekstit ovat vanhempien sanallisia kommentteja.

Tarkastelemme tuloksiamme tutkimuskysymystemme pohjalta, jotka ovat: Millaisia kokemuksia vanhemmilla on omasta osallisuudestaan päiväkodissa ja Miten vanhempien osallisuutta voidaan kehittää päiväkodissa vanhempien näkökulmasta käsin. Tulosten perusteella vastaajat olivat pääosin tyytyväisiä osallisuuteensa tutkimuskohteena olevassa päiväkodissa, mutta kuitenkin tuloksista ilmeni myös kehitettäviäkin asioita.

5.1. Kasvatuskumppanuussuhteessa

Ensimmäisenä käsittelemme vanhempien kokemusta osallisuudestaan kasvatuskumppanuussuhteessa päiväkodin henkilökunnan kanssa. Tätä aihetta käsittelevät kysymykset liittyvät keskusteluihin, joita käydään päivittäin tuonti ja hakutilanteissa sekä vuosittain vasu-keskusteluissa. Lisäksi kasvatuskumppanuussuhteeseen liittyy vahvasti vanhemman kokemus kohdatuksi tulemisesta.

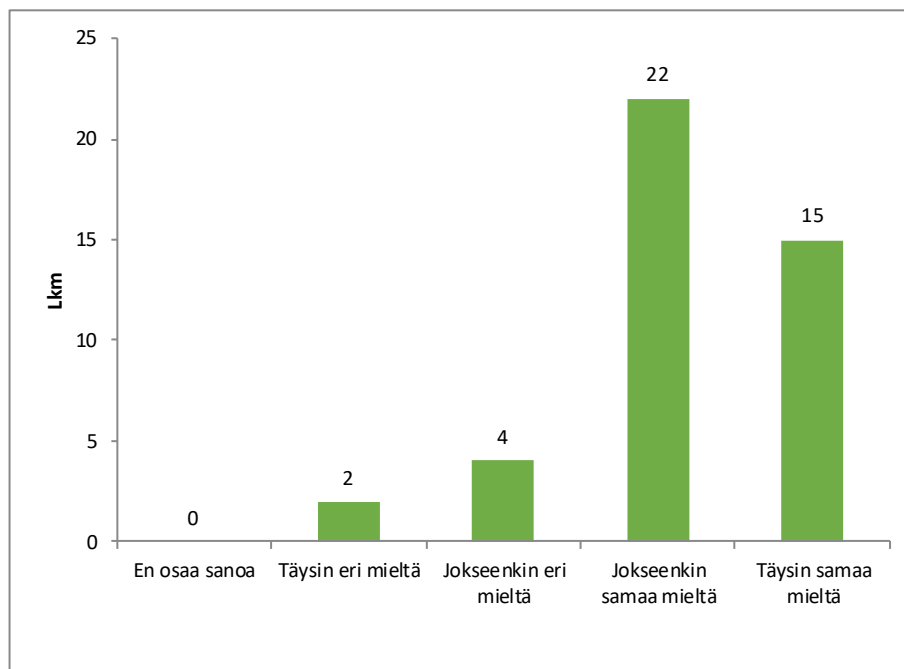
Toimiva kasvatuskumppanuussuhde mahdollistaa vanhemman osallisuuden päiväkodissa. Tämä kumppanuussuhde rakentuu neljälle periaatteelle, joita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Näiden periaatteiden toteutuminen, vuorovaikutuksessa ja kohtaamisissa vanhempien ja henkilökunnan välillä, vahvistaa vanhemman osallisuuden kokemusta kasvatuskumppanuussuhteessa.

5.1.1 Keskusteluissa tuonti- ja hakutilanteissa

Tutkimuksessamme kysyimme vanhempien kokemuksia osallisuudestaan päiväkodin tuonti- ja hakutilanteissa käytävissä keskusteluissa. Kun nämä päivittäiset keskustelut ja

kohtaamiset arjessa ovat säännöllisiä ja luontevia, rohkaisevat ne vanhempia osallistumaan ja vaikuttamaan päiväkodin toimintaan ja toimimaan henkilökunnan kanssa yhdessä lapsen parhaaksi.

Kyselyyn vastanneista 43:sta vanhemmasta kaikki olivat vastanneet kysymykseen: Olen kokenut osallisuutta mielestäni riittävästi keskusteluissa henkilökunnan kanssa tuonti- ja hakutilanteissa (Kuvio 3). Kysymykseen vastanneista vanhemmista suurin osa oli joko täysin samaa mieltä (15) tai jokseenkin samaa mieltä (22), että on kokenut osallisuutta mielestään riittävästi keskusteluissa henkilökunnan kanssa tuonti- ja hakutilanteissa. Vastaajista neljä valitsi vaihtoehdon Jokseenkin eri mieltä ja Täysin eri mieltä oli kaksi vastaajaa. Yksikään vastaajista ei ollut valinnut kohtaa En osaa sanoa. Sanallisesti tätä oli kommentoinut kuusi vanhempaa.

KUVIO 3. Vanhempien kokemuksia osallisuudestaan tuonti- ja hakutilanteissa.

Kuusi vastaajaa ei kokenut mielestään riittävää osallisuutta tuonti- ja hakutilanteissa ja kaksi heistä oli sanallisesti tuonut esiin asioita, jotka vaikuttivat heidän osallisuuden kokemukseensa. Näistä kahdesta vastauksesta kävi ilmi, etteivät nämä vanhemmat kokeneet saaneensa riittävästi tietoa lapsensa päivästä ja tiedonsaantiin vaikutti myös kiireen tuntu.

Toivoisin oikeasti kuulevani miten lapseni päivä on sujunut. Huikkaus, hyvin on mennyt ei mielestäni riitä ja kerro mitään.

tuonti ja hakutilanteet aiempaa hätäisiä, usein ei kerrota mitään, hyvä jos tervehditään

Toisaalta osa vastaajista koki mielestään riittävää osallisuutta tuonti- ja hakutilanteissa, mutta oli silti sanallisesti tuonut esiin tilanteita, jotka vaikuttivat heidän kokemukseensa osallisuudestaan näissä tilanteissa. Näitä olivat työntekijän tapa kohdata vanhempi, kiireen tuntu, sijaiset ja henkilökunnan vaihtuvuus tuonti- ja hakutilanteissa.

Hankalaa henkilökunnan vaihtuvuus, sijaiset sekä kiireen tuntu

Riippuu kuka henkilökunnasta paikalla

Lisäksi yksi vanhemmista piti tärkeänä, että saa riittävästi tietoa lapsestaan. Vanhemmat ovat yleensä kiinnostuneita kuulemaan oman lapsensa arkipäiväisistäkin asioista, koska niiden perusteella vanhemmat muodostavat kokonaiskuvan lapsen päivästä ja ne ovat heille myös osa lapsensa lapsuusmuistoja. Näissä arjen keskusteluissa syvenee pikkuhiljaa myös vanhemman luottamus päiväkodin henkilökuntaan. Vaikka arkipäiväisistä asioista kertominen tuntuisi henkilökunnasta toisinaan merkityksettömälle ja tavanomaiselle, on niiden kertominen kasvatuskumppanuussuhteen kehittymisen kannalta tärkeää.

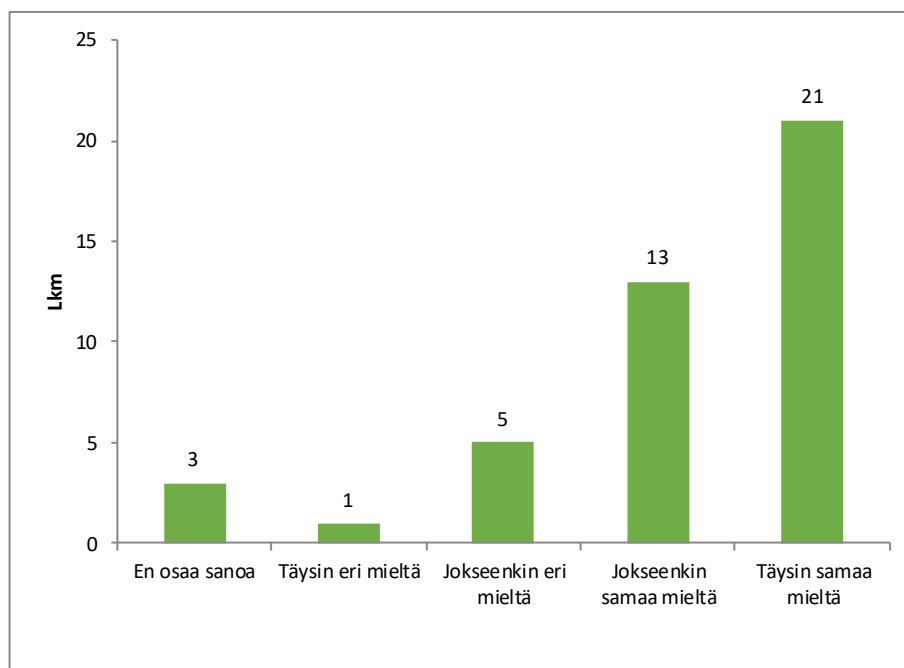
Olen kiinnostunut kuulemaan miten lapsemme on syönyt, nukkunut ja mitä on tehty. Toivoisin kuulevani, jos lapsemme on oppinut uusia taitoja, sanoja tms. Myös sosiaalisista taidoista on kiva toisinaan saada palautetta

Näiden tulosten perusteella ilmeni, että vastanneet vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä osallisuuteensa keskusteluissa tuonti- ja hakutilanteissa tutkimuspäiväkodissa. Tuloksista nousi esille asioita, jotka vaikuttavat vanhemman osallisuuden kokemukseen joko mahdollistavasti tai estävästi. Vastanneiden vanhempien kokemukseen osallisuudestaan vaikuttaa henkilökunnan kiireen tuntu ja se, miten vanhempi kohdataan päiväkodissa ja saako hän riittävää tietoa lapsensa päivästä tuonti- ja hakutilanteissa.

5.1.2 Keskusteluissa varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta

Tutkimuksessamme kysyimme myös vanhempien kokemuksia osallisuudestaan lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) pohjalta käydyissä keskusteluissa. Kun vanhempi tulee kuulluksi ja huomioiduksi vasukeskustelussa, hänen kokemuksensa osallisuudestaan lapsensa päiväkotiyhteisössä vahvistuu.

Kyselyyn vastanneista 43:sta vanhemmasta kaikki olivat vastanneet kysymykseen: Olen kokenut osallisuutta mielestäni riittävästi varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) pohjalta käydyissä keskusteluissa (Kuvio 4). Kysymykseen vastanneista vanhemmista suurin osa oli joko Täysin samaa mieltä (21) tai Jokseenkin samaa mieltä (13), siitä että on kokenut osallisuutta mielestään riittävästi vasun pohjalta käydyissä keskusteluissa. Jokseenkin eri mieltä oli 5 vastaajaa ja Täysin eri mieltä oli 1 vastaaja. Kohdan En osaa sanoa valitsi vastaajista kolme. Sanallisesti tähän kysymykseen oli kommentoinut neljä vanhempaa.

KUVIO 4. Vanhempien kokemuksia varhaiskasvatussuunnitelman (vasu) pohjalta käydyissä keskusteluissa.

Tutkimukseemme vastanneet vanhemmat kokivat pääsääntöisesti mielestään riittävää osallisuutta vasukeskusteluissa ja sanallisesti kommentoivat niiden toimineen ja olleen perusteellisia ja kattavia.

Vasu toiminut hyvin (=

Vasu keskustelut olleet perusteellisia ja kattavia, erittäin hyviä lapsen kehityksen ja seurannan mittarina vanhemmalle

Vastaaja, joka ei ollut mielestään kokenut osallisuutta riittävästi, oli kommentoinut kohtaa sanallisesti ”*En ollut läsnä*” Tutkimuksessa ei ilmennyt, miksi vastaaja ei ollut läsnä vasukeskustelussa. Syitä voivat olla esimerkiksi oma valinta olla osallistumatta tai tietämättömyys mahdollisuudestaan osallistua vasukeskusteluun. Päiväkodin henkilökunnan velvollisuus on tuoda jokaisen vanhemman tietoon mahdollisuus osallistua vasukeskusteluun säännöllisesti.

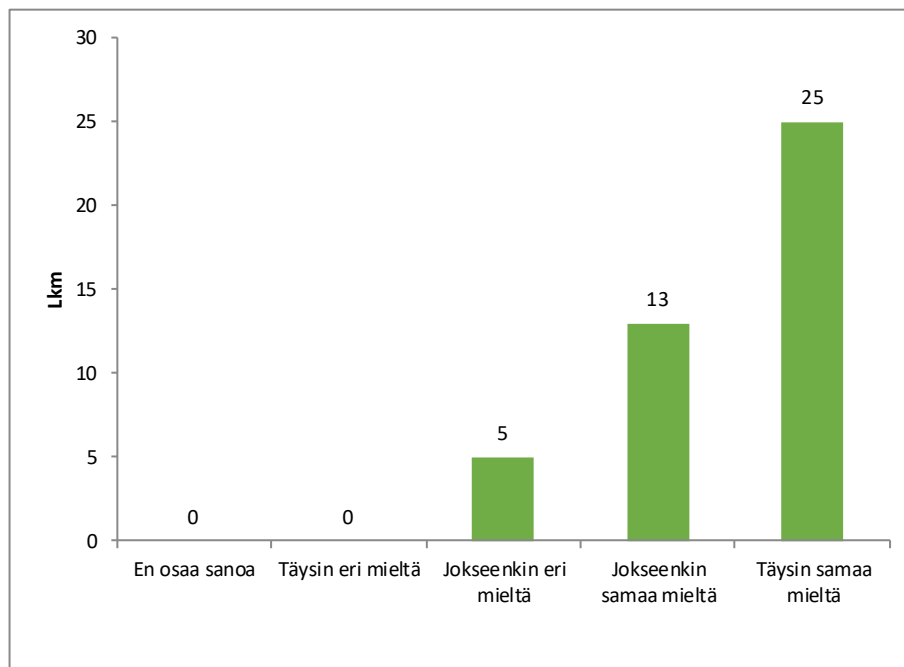
Tutkimustulosten perusteella vanhemmat kokivat pääsääntöisesti vasukeskustelut onnistuneiksi ja sanalliset vastaukset tukivat tulosta. Vasun tarkoituksena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi, johon päästään jakamalla tietoa lapsesta puolin ja toisin. Vanhemmalla tulee olla keskeinen rooli lapsensa tuntemisen ja ymmärryksen välittäjänä, kun vanhempi kokee tulleensa kuulluksi ja huomioiduksi vasukeskustelussa, hänen kokemuksensa osallisuudestaan lapsensa päiväkotiyhteisössä vahvistuu. On tärkeää, että keskustelut järjestetään säännöllisesti, koska silloin on mahdollisuus rauhassa ilman häiriötekijöitä keskustella lapsesta, tämä on muuten päiväkodin arjessa harvoin mahdollista.

5.1.3 Kohtaamistilanteissa

Tutkimuksessamme kysyimme lisäksi kokevatko vanhemmat mielestään riittävää osallisuutta kohtaamistilanteissa päiväkodissa. Kohtaamistilanteita ovat kaikki tilanteet päiväkodissa, jossa vanhemmat ja henkilökunta tapaavat. Kasvatuskumppanuussuhteen rakentuminen luottamukselliseksi, tapahtuu päivittäisten kohtaamisten kautta vuorovaikutuksessa vanhemman ja henkilökunnan välillä. Kun vanhempien asiantuntemus omasta lapsestaan ja henkilökunnan ammatillinen asiantuntemus ovat aidossa dialogissa keskenään,

syvenee keskustelujen sisältö ja rakentaa luottamuksellista suhdetta vanhemman ja päiväkodin välillä. Kun vanhempi kokee tulleen kohdatuksi lapsensa päiväkodissa, on hänellä silloin myös vahva osallisuuden kokemus kuulumisesta päiväkotiyhteisöön.

Kyselyyn vastanneista 43:sta vanhemmasta kaikki olivat vastanneet kysymykseen: Päiväkodin henkilökunta kohtelee minua vanhempana kunnioittavasti ja kuuntelee kasvatusnäkömyksiäni. (Kuvio 5) Täysin samaa mieltä oli yli puolet vastanneista eli 25 ja Jokseenkin samaa mieltä oli vastanneista 13. Viisi vanhempaa vastasi olevansa Jokseenkin eri mieltä. Kukaan vastaajista ei vastannut Täysin eri mieltä ja En osaa sanoa. Sanallisesti tähän kohtaan oli vastannut kaksi vanhempaa.

KUVIO 5. Vanhempien kokemuksia kohdatuksi tulemisesta päiväkodin henkilökunnan taholta

Vastausten perusteella suurin osa vastanneista koki tulevansa kuulluksi ja kunnioitetuksi päiväkodissa henkilökunnan puolelta, mutta eriäviäkin mielipiteitä oli. Sanallisesti tähän kohtaan oli vastannut kaksi vanhempaa ja heidän mielipiteensä edustivat täysin vastakkaisia mielipiteitä.

ihana henkilökunta, aina iloisia ja ystävällisiä <3

Henkilökunnan käytös on toisinaan töykeää.

Tutkimustulostemme perusteella voimme päätellä, että henkilökunnan rooli kohtaamisissa kasvatuskumppanuussuhteessa on merkityksellinen, kun tarkastellaan vanhempien osallisuutta päiväkodissa. Henkilökunta voi omalla toiminnallaan joko edistää tai estää osallisuuden toteutumisen. Vanhemman kokemusta osallisuudestaan vahvistaa se, että hän tuntee olevansa tervetullut päiväkotiin ja häntä pidetään siellä oman lapsensa asiantuntijana, jota kuunnellaan ja kunnioitetaan. Vanhemman osallisuuden toteutuminen vaatii henkilökunnalta jokaisen vanhemman kohtaamista ja kuulemista yksilöllisesti.

5.2. Päiväkodin toiminnassa

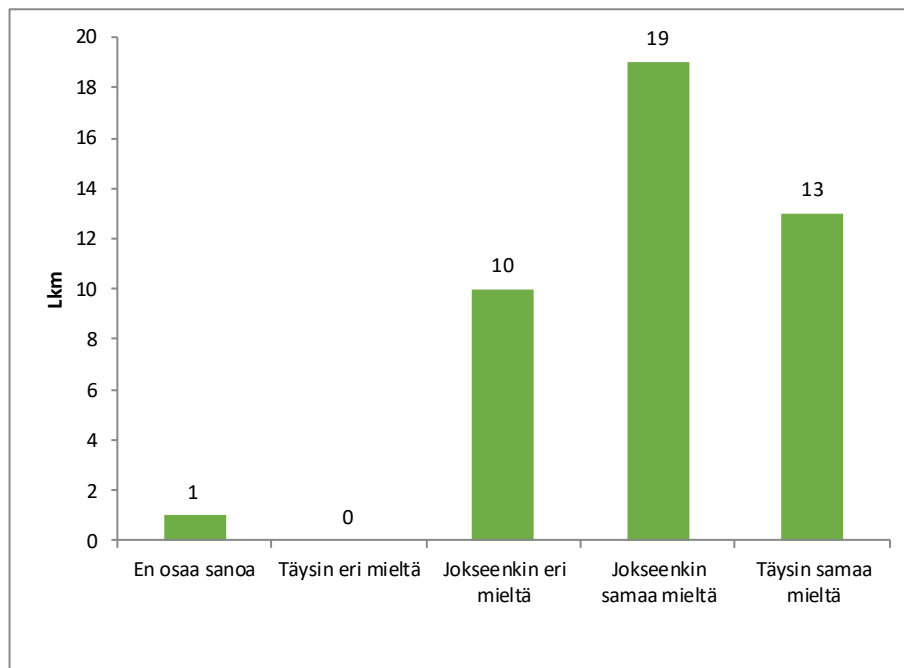
Toiseksi käsittelemme tutkimuksessamme, miten vanhemmat kokivat osallisuutensa päiväkodin toiminnassa. Tätä aihetta käsittelevät kysymykset liittyivät vanhempien kokemukseen osallisuudestaan lapsensa jokapäiväisessä arjessa sekä päiväkodin erilaisissa tapahtumissa, joita ovat esimerkiksi vanhempainillat, pihatapahtumat ja erilaiset juhlat.

5.2.1 Päiväkodin arjessa

Tutkimuksessamme halusimme selvittää vanhempien kokemuksia osallisuudestaan päiväkodin arjessa. Jos vanhemmat tuntevat kuuluvansa päiväkotiyhteisöön ja sen arkeen lapsensa kautta, se luo heille turvallisuuden tunnetta ja luottamusta päiväkodin työhön ja henkilökuntaan, mikä vahvistaa heidän osallisuuden kokemustaan. Lisäksi vanhemman mahdollisuus osallisuuteen ja osallistumiseen päiväkodin arjessa syventää kasvatuskumppanuutta.

Kyselyyn vastanneista 43:sta vanhemmasta kaikki olivat vastanneet kysymykseen: Olen kokenut osallisuutta mielestäni riittävästi lapseni arjessa päiväkodissa (Kuvio 6). 13 vanhempaa oli Täysin samaa mieltä ja Jokseenkin samaa mieltä vaihtoehtoon oli vastannut suurin osa vanhemmista eli 19. Jokseenkin eri mieltä oli vastaajista 10. Yksikään vanhemmista ei ollut valinnut kohtaa Täysin eri mieltä ja yksi vastaaja vastasi En osaa sanoa. Sanallisesti tätä oli kommentoinut neljä vanhempaa.

KUVIO 6. Vanhempien kokemuksia osallisuudestaan lapsensa arjessa

Tutkimuksemme sanallisesti vastanneet kaksi vanhempaa kokivat, että ryhmän oma blogi oli hyvä ja toimiva dokumentointikeino, jossa pääsee kuvien ja kertomusten mukana osallistumaan lapsen arkeen.

osallisuus päiväkodin arjessa on ollut vähäisempää, mutta mielestäni riittävää. Työtä tekevänä vanhempana olisi vaikeampaa löytää aikaa enempään. Päiväkodin blogi ollut suurena apuna tässä nähnyt kuvien kautta retkien ja toimintojen ilohetkiä.

Toinen vastaajista oli asteikolla vastannut olevansa Jokseenkin eri mieltä osallisuudestaan lapsensa arjessa, sanallisesti hän kommentoi sen olevan vähäisempää, mutta kuitenkin riittävää.

blogia olisi kiva seurata ja sieltä nähdä kertomuksia ja kuvia päivien tapahtumista, joita ei itse näe. Plussaa sähköpostiviesteistä ja tiedottamisesta tuleviin tapahtumiin, sairasteluihin yms. Liittyen!!

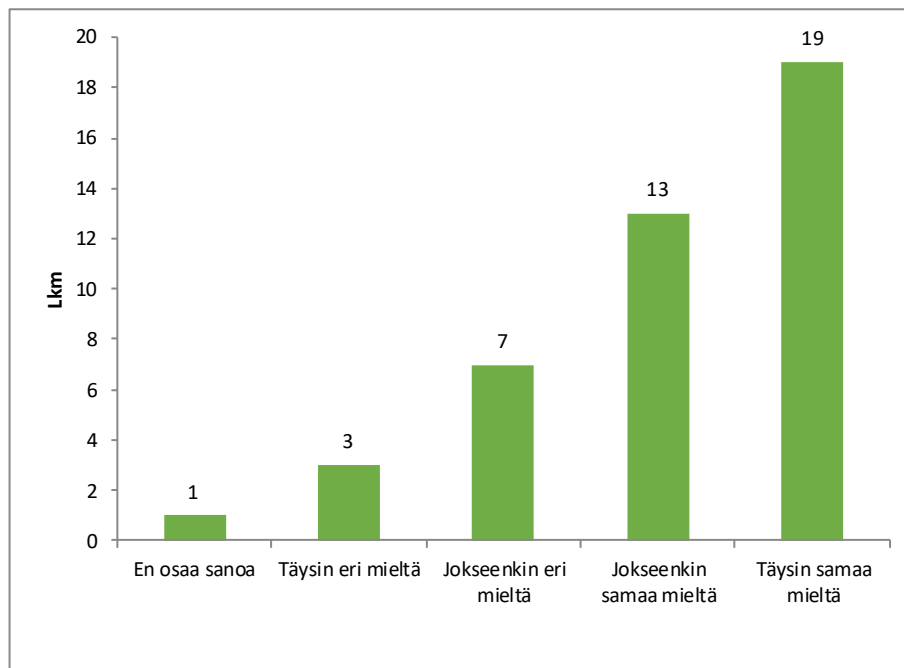
Tutkimuksemme vastanneista vanhemmista kymmenen koki, ettei osallisuus toteutunut riittävästi lapsen arjessa. Konkreettinen osallistuminen lapsen päiväkodin arkeen on usein

haastavaa töiden/opiskelujen takia ja tämän vuoksi päiväkodin on tärkeää dokumentoida toimintaansa, esimerkiksi valokuvoin ja jättää sitä vanhempien nähtäväksi. Näin vanhemmilla on mahdollisuus olla osallisena lapsensa arjessa, vaikka hän ei konkreettisesti paikalla olekaan. Vanhemman osallisuuden toteutuminen edellyttää, että vanhemmilla on riittävästi tietoa päiväkodin toiminnasta ja mahdollisuuksistaan osallisuuteen. Päiväkodin henkilökunnalla on tässä tärkeä rooli tiedottaa toiminnastaan ja kertoa erilaisista osallisuuden mahdollisuuksista lapsen arjessa.

5.2.2 Päiväkodin tapahtumissa

Tutkimuksessamme halusimme selvittää myös vanhempien kokemuksia osallisuudestaan erilaisissa päiväkodin tapahtumissa. Osallisuudella tarkoitetaan myös sitä, että vanhemmat voivat osallistua erilaisiin tapahtumiin ja juhliin, tämä lisää vanhemman kokemuksellista osallisuutta eli tunnetta päiväkotiyhteisöön kuulumisesta. Lisäksi nämä tapahtumat parhaimmillaan tarjoavat vanhemmille vaikuttamismahdollisuuden sekä vahvistavat dialogin syntymistä. Päiväkodin yhtenä tehtävänä on myös kannustaa vanhempia vuorovaikutukseen keskenään ja tätä voidaan tukea ja edistää järjestämällä vanhempainiltoja ja muita tapahtumia, joissa vanhemmat voivat tavata toisiaan ja keskustella keskenään.

Kyselyyn vastanneista 43:sta vanhemmasta kaikki olivat vastanneet kysymykseen: Olen kokenut osallisuutta mielestäni riittävästi päiväkodin erilaisissa tapahtumissa (Kuvio 7). Täysin samaa mieltä oli 19 vastaajaa ja Jokseenkin samaa mieltä oli vastaajista 13. Vastaajista seitsemän oli Jokseenkin eri mieltä ja kolme oli Täysin eri mieltä. Yksi vanhemmista oli valinnut kohdan En osaa sanoa. Sanallisesti tätä kommentoi neljä vanhempaa.

KUVIO 7. Vanhempien kokemuksia osallisuudestaan päiväkodin erilaisissa tapahtumissa (esim. vanhempainillat, pihatapahtumat, juhlat)

Vanhempi, joka oli asteikolla Jokseenkin eri mieltä osallisuuden kokemuksen riittävästä, oli kommentoinut: *"oma valintani ja etuoikeuteni on olla myös passiivinen."* Osallisuudesta puhuttaessa on muistettava myös se, että osallisuus on aina vapaaehtoista ja halutessaan siitä voi ja saa kieltäytyä. Täten voisi ajatella, että myös osallisuudesta kieltäytyminen on yksi osallisuuden muoto.

Päiväkodin järjestämä toiminta on monipuolista ja halutessaan niihin voi osallistua, mielestäni riittävää tällä hetkellä.

Kaikkien sanallisesti tähän kysymykseen kommentoineiden vanhempien mielestä tapahtumiin osallistumiseen vaikuttaa oma halukkuus ja aktiivisuus osallistua sekä mahdollisuus tulla paikalle. Kaksi vanhempaa toi sanallisissa kommentteissa ilmi vanhempainyhdistyksen merkityksen osallisuuden mahdollistajana ja vaikuttamistapana.

Osallistumiseen/vaikuttaminen lisääntynyt vanhempainyhteisön myötä kiinni omasta aktiivisuudesta

Vanhempainyhdistyksen toiminta tärkeää ja siihen sekä päiväkodin eri tapahtumiin pyrimme aina mahdollisuuksien mukaan osallistumaan.

Tulosten perusteella päätelimme, että erilaiset tapahtumat ja vanhempainillat vahvistavat vanhemman kokemuksellista osallisuutta ja näin lisäävät hänen tunnettaan päiväkotiyhteisöön kuulumisesta ja vaikuttamismahdollisuuksista. Henkilökunnan rooli on mielestämme merkittävä osallisuuden mahdollistaja tapahtumissa ja vanhempainilloissa. Ammattitaitoinen henkilökunta pyrkii järjestämään tapahtumat ja vanhempainillat niin, että ne ovat dialogisia eikä niinkään työntekijä johtoisia ja kutsuu näin vanhempia osallisuuteen.

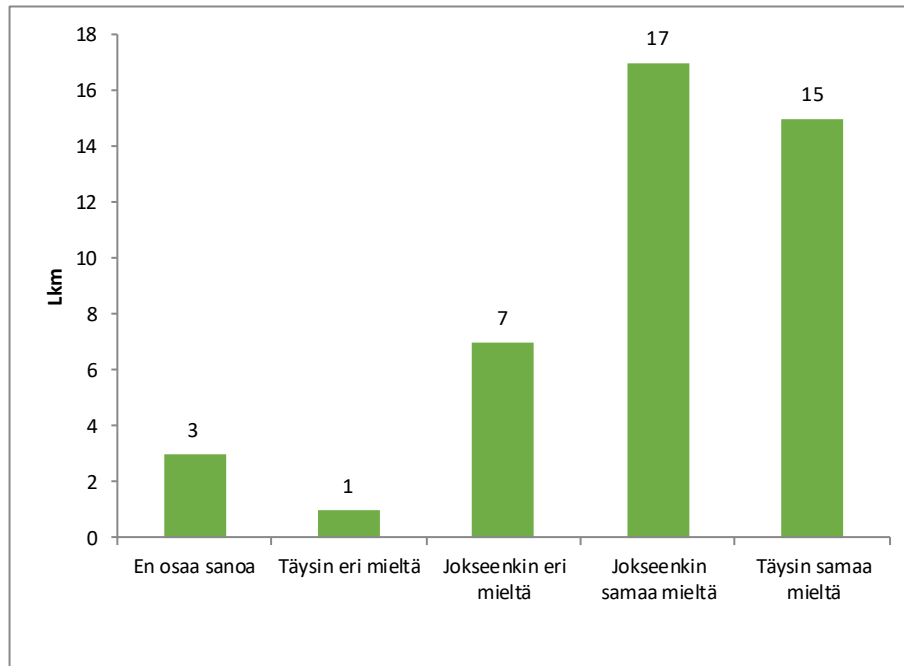
5.3. Varhaiskasvatustoiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa

Toisena tutkimuskysymyksenämme oli; Miten vanhempien osallisuutta voidaan kehittää päiväkodissa vanhempien näkökulmasta käsin. Tähän haimme vastauksia kysymällä vanhempien tämänhetkisestä mahdollisuudesta osallistua lapsensa varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Tämän jälkeen annoimme heille mahdollisuuden halutessaan kertoa ideoita, miten heidän mielestään vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa voisi lisätä ja kehittää.

5.3.1 Mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin

Näimme tärkeänä kysyä vanhempien tämän hetkisiä mahdollisuuksia osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin, koska uusi Varhaiskasvatuslaki (19.1.1973/36, 7 b §) korostaa, että vanhemmalla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa näihin. Lisäksi tutkimuspäiväkodiltä tuli toive, että he saisivat ideoita siihen, miten vanhemmat voisi osallistaa paremmin toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

Kyselyymme vastanneista 43:sta vanhemmasta kaikki olivat vastanneet kysymykseen: Voin halutessani osallistua varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Täysin samaa mieltä oli 15 vanhempaa ja Jokseenkin samaa mieltä vastaajista oli 17. Seitsemän vanhempaa vastasi Jokseenkin eri mieltä ja yksi oli Täysin eri mieltä. Kolmella vanhemmista ei ollut selkeää mielipidettä asiaan ja he valitsivat vaihtoehdon En osaa sanoa. Sanallisesti tähän kommentoi vain yksi vanhempi.

KUVIO 8. Vanhempien kokemuksia mahdollisuudestaan osallistua lapsensa varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin

Asteikolla 11 vanhempaa eli 25,6% vastaajista ei ollut kokenut riittävää osallisuutta tai oli epävarma kokemuksestaan osallistua varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Tähän henkilökunnan tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota tulevaisuudessa, koska uusi Varhaiskasvatustalaki velvoittaa tähän.

Yksi vanhempi oli asteikolla vastannut olevansa Jokseenkin samaa mieltä, mutta sanallisesti kommentoinut, ettei hänellä vielä ole paljon kokemusta osallisuudestaan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Vastaja oli myös kertonut, miten toimintaa voisi kehittää ja arvioida. Hänen mielestään sähköiset kyselyt toimitaisivat tässä parhaiten.

Tästä ei vielä kauheasti kokemuksia, mutta palautetta toiminnasta/ehdotuksia voisi ehkä joskus kysellä webropolin tms. kyselyn kautta, johon vanhemmat voisivat vastata sähköisesti.

Tulosten perusteella vastanneet vanhemmat kokivat aiheen osittain vieraaksi. Vanhempien osallistamisessa toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin henkilökunnalla on merkittävä rooli. Heidän tehtävänä on kertoa vanhemmille, miten nämä voivat

olla osallisina näissä tilanteissa. Tarkoitus on rohkaista ja osallistaa vanhemmat mukaan keskustelemaan yhdessä henkilökunnan ja lasten kanssa päiväkotia koskevista asioista. On tärkeää, että kaikkia osapuolia kuullaan tasapuolisesti ja yhdessä mietitään päiväkodin toimintaa koskevia asioita. Säännöllisen arvioinnin kautta vanhemmat voivat vaikuttaa päiväkodin toimintaan ja päiväkotia voi kehittää toimintaansa enemmän vanhemman osallisuutta huomioonottavaksi.

5.3.2 Vanhempien ideoita osallisuuden lisäämiseen ja kehittämiseen

Kyselymme lopuksi halusimme antaa vanhemmille mahdollisuuden kertoa omia ideoitaan, miten heidän osallisuuttaan päiväkodin toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioinnissa voitaisiin vielä lisätä ja kehittää. Tähän kohtaan vastasi kahdeksan vanhempaa.

Kyselyyn vastanneista vanhemmista kaksi koki pääsevänsä hyvin mukaan toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin sekä henkilökunnan olevan avoimia heidän ehdotuksilleen ja ideoilleen. Heidän mielestään kaikki toimii hyvin tällä hetkellä.

*minusta päiväkodissa ollaan täydellisen avoimia ehdotuksille ja muutostoi-
veille. Vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia on enemmän kuin aikaa ja
energiaa.*

*Olen ollut hyvin tyytyväinen päiväkodin toimintaan, kehitettävään/lisättä-
vään toimintaan ei mielestäni ole tarvetta!*

Vanhemmilta tulleita ideoita oman osallisuutensa lisäämiseksi olivat esimerkiksi sähköiset kyselyt/palautte, reissuvihko ja avoimien ovien päivä.

*Palautetta toiminnasta/ehdotuksia voisi ehkä joskus kysellä webropolin
tms. kyselyn kautta, johon vanhemmat voisivat vastata sähköisesti. Kyselyn
avulla ns. väliarviointia/ideointia. Erityisesti lukukauden lopussa kesällä
voisi olla hyvä hetki kerätä eri ryhmien toiminnasta sähköistä palautetta,
jonka avulla voisi kehittää seuraavan lukukauden toimintaa.*

*Esim. käyttöön ns. reissuvihko, mihin olisi kirjattu päiväntekemiset, kuinka
on mennyt jne.*

”avoimien ovien päivä”, voisi sovitusti tulla katsomaan ihan normaalin päiväntouhuja. Yksi-kaksi vanhempaa kerrallaan.

Yksi vastanneista toi esiin myös halukkuutensa tutustua muihin vanhempiin ja piti pihatapahtumia hyvänä keinona tähän.

Pihatapahtumat aina hyviä. Niitä voisi lisätä. Oikeastaan ainoa ”helppo” tapa tutustua muihin vanhempiin.

Yksi vastaaja piti tärkeänä, että vanhemmilta kysytään ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun. Hänen mielestään vanhemmat voitaisiin ottaa mukaan esimerkiksi ideoimaan kevätretkiä.

Vanhemmilta voi suoraan kysyä ideoita tekemiseen ja toimintaan, erilaisiin retkiin tai vaikkapa kevätretkien ideointiin.

Yksi vanhempi koki puhelinten vaikuttavan estävästi osallisuuteensa ja kohtaamisiin henkilökunnan kanssa. Nokialla on tällä hetkellä uutena tullut Päikky-mobiiliohjelma, johon jokainen lapsi leimataan päiväkotiin tullessa ja lähtiessä. Tästä syystä puhelin on nykyään iso-osa päiväkodin arkea. Päätelimme vastauksesta, että tämä vanhempi kokee puhelimen käytön vaikuttavan negatiivisesti osallisuuteen kohtaamistilanteissa.

Puhelinten tultua osaksi arkea on sekin vähä aikuisten kanssa käyminen vähentynyt.

Näiden ideoiden perusteella päätelimme, että vastanneet vanhemmat ovat pääsääntöisesti kiinnostuneita osallistumaan päiväkodin toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Heiltä tuli hyviä ja toteutuskelpoisia ideoita sekä ajattelemisen aihetta kohtaamistilanteisiin. Pidämme mahdollisena, että aiheen vieraus vaikutti vähäiseen vastaaja määrään.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, millaisia kokemuksia vanhemmilla on osallisuudestaan erään nokialaisen päiväkodin arjessa ja eri tilanteissa. Työmme tavoitteena oli tuottaa vanhempien omiin kokemuksiin perustuvaa tietoa heidän osallisuudestaan sekä saada heiltä ideoita sen lisäämiseksi ja kehittämiseksi. Toivoimme lisäksi tutkimustulostemme tuottavan tietoa ja lisäävän ymmärrystä, vanhemmille ja henkilökunnalle siitä, mitä vanhempien osallisuus päiväkodissa on ja miten sitä voitaisiin lisätä ja kehittää. Vaikka tutkimuksemme koskettaa vain tätä yhtä päiväkotia ja sen vanhempia, mielestämme kuitenkin tutkimuksestamme nousevat asiat, vanhempien osallisuuden tukemiseksi, ovat hyödynnettävissä muissakin päiväkodeissa. Vanhempien kokemusten perusteella osallisuus koettiin pääsääntöisesti riittävänä, vaikka jonkin verran eriäviäkin mielipiteitä tuli.

Tulosten perusteella mietimme, että vanhempien osallisuus koostuu monista eri asioista ja sitä on mahdollista tukea pienin teoin päiväkodin henkilökunnan puolelta. Kyselyyn osallistuneiden vanhempien vastauksista ilmeni, että osallisuuden kokemiseen vaikuttaa päivittäiset keskustelut vanhempien ja henkilökunnan välillä, riittävä tiedon saanti lapsen päivästä, kehityksestä ja päivittäisistä toiminnoista. Lisäksi kerran, pari vuodessa järjestettävät vasukeskustelut vahvistavat yhdessä päivittäisten keskustelujen kanssa vanhemman osallisuuden kokemusta ja syventävät kasvatuskumppanuutta. Tulosten perusteella mietimme, että näiden päivittäisten- ja vasukeskustelujen onnistumisen kannalta on tärkeää, että kasvatuskumppanuus vanhemman ja henkilökunnan välillä toimii ja kasvatuskumppanuutta ohjaavat neljä periaatetta toteutuvat. Nämä periaatteet ovat Kaskelan ja Kekkonen (2006, 32) mukaan; kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi. Tulosten perusteella päättelimme, että henkilökunnan rooli, ja se miten he kohtaavat vanhemman, on vanhemman osallisuuden kokemuksen kannalta merkittävä. Mitä vahvemmin henkilökunta on sisäistänyt kasvatuskumppanuutta ohjaavat periaatteet, sitä paremmat mahdollisuudet vanhemman osallisuuden toteutumiselle päiväkodissa on.

Tutkimustulosten perusteella osa vastanneista koki osallisuuden kokemukseensa vaikuttavan henkilökunnan kiireentuntu ja tapa kohdata vanhempi. Päiväkodin arjessa henkilökunta saattaa olla hyvin kiireistä, jos samaan aikaan on paljon vanhempia tuomassa tai hakemassa lapsiaan. Lisäksi kiireeseen vaikuttaa myös se, että työntekijä joutuu samalla

koko ajan tarkkailemaan ympärillään olevia lapsia. Tällöin vanhemmalle voi tulla herkästi tunne, ettei yhteistä aikaa työntekijän kanssa ole riittävästi eikä tämä ehdi kertomaan tarpeeksi lapsen päivästä. Mielestämme henkilökunta voi kiireenkin keskellä vaikuttaa tähän omalla toiminnallaan ja käytöksellään. Tervehtimällä ja katsomalla silmiin vanhempaa aina kohdatessaan, olemalla ystävällinen ja asiallinen. Lisäksi vanhemmalle voi kertoa rehellisesti, jos on kiire ja ehdottaa rauhallisempaa keskusteluaikaa.

Tuloksista nousi esiin myös se, että kohtaamisissa oli vaihtelua, riippuen siitä, kuka henkilökunnasta oli paikalla. Henkilökemiat vanhemman ja työntekijän välillä eivät aina kohtaa, yrityksistä huolimatta. Henkilökunnan tehtävänä on kuitenkin säilyttää ammatillisuus kaikissa tilanteissa ja kaikkien vanhempien kanssa, jokainen vanhempi tulee kohdata ystävällisesti ja asiallisesti. On todella tärkeää, että henkilökunta kiinnittää huomiota siihen, miten kohtaa vanhemmat, puhuu lapsesta ja kuuntelee sekä arvostaa vanhempaa oman lapsensa asiantuntijana. Tulosten perusteella pohdimme, kuinka tärkeää vanhemman osallisuudelle on se, että vanhempi kokee olevansa arvostettu ja tervetullut päiväkoitiin. Tästä puhuvat myös Kaskela & Kronqvist (2007, 24–25.)

Tuloksista nousi esiin myös, että osallisuuden kokemukseen vaikuttaa henkilökunnanvaihtuvuus ja sijaiset. Päiväkodissa tulee vastaan paljon tilanteita, joissa joudutaan käyttämään sijaisia, esimerkiksi sairauslomat tai vuosilomat, eikä aina ole mahdollista saada samaa tuttua sijaista. Uusia työntekijöitä voi tulla myös esimerkiksi eläkkeelle jäännin tai työpaikan vaihdoksen vuoksi. Tämä on valitettavaa, koska vanhempien on helpompi keskustella lapsensa asioista tutun ja turvallisen työntekijän kanssa. Kumppanuussuhteen rakentuminen tarvitsee aikaa ja useita kohtaamisia. Tähän pulmaan voisi hakea ratkaisua esimerkiksi lisäämällä vakituisia kiertäviä työntekijöitä.

Perehtyessämme opinnäytetyömme tuloksiin päättelimme, että osallisuuden käsite saattaa olla vanhemmille vielä osittain vieras ja se saatetaan ymmärtää pelkäksi konkreettiseksi osallistumiseksi päiväkodin arkeen. Tärkeää olisikin, että osallisuuden käsitteestä puhuttaisiin vanhempien kanssa. Kaskelan & Kekkosen (2006, 25–27) mukaan osallisuus tarkoittaa sekä konkreettista osallistumista että osallisuuden kokemisen tunnetta päiväkodin arjessa. Tutkimuksemme teoriaosuudessa puhuttiin myös, että osallisuuden käsitteen määrittely on vielä vaikeaa ja käsitteet osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen sekoitetaan helposti toisiinsa, vaikka näillä käsitteillä on selkeitä sisältöeroja. Vanhempien osallisuuden lisäämiseksi näemme tärkeänä, että henkilökunta tarjoaa mahdollisuuden

osallisuuteen ja kutsuu vanhempia mukaan. Myös Kaskelan & Kekkosen (2006, 25–26) mukaan päiväkodin henkilökunnan vastuulla on tukea vanhempien osallisuutta luomalla sille sekä sisällölliset että rakenteelliset edellytykset ja rohkaista heitä osallisuuteen. Tuloksista nousi esiin, että vanhemmat pitivät ryhmän omaa blogia hyvänä ja konkreettisenä keinona osallistua lapsen arkeen. Myös Kaskela & Kronqvist (2007, 25–26) kirjoittavat dokumentoinnin ja kuvien merkityksestä osallisuuden mahdollistajana. Ryhmän blogi mahdollistaa kuvin ja kertomuksin vanhemman pääsyn osalliseksi arjesta. Blogi onkin jo käytössä joka ryhmässä tutkimuspäiväkodissämme.

Osallisuuden kokemukseen vaikuttavat myös kaikki päiväkodin erilaiset tapahtumat. Näitä ovat esimerkiksi vanhempainillat ja erilaiset juhlat. Nämä ovat mielestämme tärkeitä osallisuuden tukemisen kannalta monin eri tavoin ja niillä voidaan lisätä vanhemman tunnetta päiväkotiyhteisöön kuulumisesta ja lisäksi nämä tarjoavat mahdollisuuden tutustua muihin vanhempiin. Myös Stakes (2005, 32) on tuonut Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa julki, että vanhempien välistä tutustumista ja yhteistyötä tulee tukea. Tuloksista ilmeni, että osallisuuden kokemukseen tapahtumissa ja juhlissa vaikuttaa oma halu ja aktiivisuus osallistua. Vanhempainyhdistys koettiin hyvänä osallisuuden mahdollistajana ja vaikuttamistapana. Pohdimme työtä tehdessämme, että vanhemmat olisi hyvä saada mukaan jo tapahtumien ja juhlien suunnitteluun ja kehittämiseen. Tämä varmasti osaltaan syventäisi kasvatuskumppanuutta ja osallisuutta. Haasteena saattaa olla se, miten saadaan vanhempia innostettua mukaan näihin.

Tulosten ja teorian perusteella haluamme nostaa tähän myös tärkeänä pitämämme asian koskien vanhempien osallisuutta. Vaikka henkilökunnan tulee tarjota vanhemmille mahdollisuus osallisuuteen, tulee vanhempien kuitenkin itse saada päättää, kuinka paljon he ovat osallisia. Mikä on riittävää osallisuutta toiselle voi olla toiselle liian vähäistä, myös osallisuudesta kieltäytyminen on yksi osallisuuden muoto. Tuloksistamme nousi esiin sanallisesti tähän liittyviä kommentteja. ”oma valintani ja etuoikeuteni on olla myös passiivinen” ja juuri näin sen tuleekin olla, jokainen saa valita osallisuutensa tason.

Tutkimuspäiväkoti toivoi, että he saisivat mahdollisesti opinnäytetyömme kautta uusia ideoita siihen, miten vanhemmat voisi osallistaa paremmin toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Kyselyssä huomioimme tämän ja annoimme vanhemmille mahdollisuuden kertoa ideoitaan siitä, miten vanhemman osallisuutta voitaisiin lisätä toi-

minnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa. Vastausten määrä jäi tässä kuitenkin vähäiseksi ja vain kahdeksan vanhempaa vastasi. Päättelimme tästä, että aihe on heille vieras tai vaikeasti käsitettävä. Tätä päätelmää tukivat myös aikaisemman kohdan vastaukset, tässä olimme kysyneet voiko vanhempi mielestään halutessaan osallistua lapsensa varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Vanhemmat eivät oikein tiedä miten he voisivat osallistua ja osa taas ei selkeästikään ollut edes halukas osallistumaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Tähän vaikuttaa varmasti työkiireet ja kiireet elämässä yleensäkin. Lisäksi mietimme, että suunnittelun ja kehittämisen ajatellaan vielä kuuluvan päiväkodinhenkilökunnalle. Vastausten perusteella päätelimme kuitenkin, että osalla vanhemmista olisi selkeästi kiinnostusta osallistua toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Heitä täytyy rohkaista ja miettiä konkreettisia keinoja toteuttaa osallisuuttaan tässä. Mietimme, että tulevaisuudessa, kun vanhempien osallisuus näissä koetaan tutummaksi, saadaan innokkaita vanhempia varmasti mukaan.

Tulosten perusteella päätelimme, että tutkimuspäiväkodin henkilökunta on onnistunut toimimaan melko hyvin kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti. Vanhemmat kokivat pääsääntöisesti oman osallisuutensa riittävänä, vaikka kehitettävääkin löytyi. Mielestämme vastanneiden vanhempien ja henkilökunnan välille on onnistuttu luomaan melko toimiva kasvatuskumppanuussuhde, jolla on mahdollista lisätä vanhempien osallisuutta päiväkodin arjessa ja keskusteluissa. Vanhempien osallisuuden tärkeydestä tulisi puhua henkilökunnan kesken ja miettiä mikä toimii nyt ja missä voitaisiin parantaa. On tärkeää, että henkilökunta ymmärtää mitä tarkoittaa vanhemman osallisuus ja on sisäistänyt sen merkityksen itse, ennen kuin voi kutsua vanhempaa osallisuuteen. Toivomme, että tämä opinnäytetyömme antaisi mahdollisuuden kehittää toimintaa vieläkin enemmän vanhempien osallisuutta huomioonottavaksi ja lisäksi nostaisi aiheen aina uudelleen ja uudelleen puheeksi. Vanhemman osallisuudella päiväkodissa on kuitenkin suuri merkitys lapselle ja lapsen hyvinvoinnille sekä vanhemmuuden tukemiselle.

7 POHDINTA

Teimme opinnäytetyömme vanhempien osallisuudesta, koska se kiinnosti meitä molempia. Aihe on ajankohtainen, jonka myös uusi Varhaiskasvatustalaki nostaa esille. Opinnäytetyön tekeminen oli erittäin mielenkiintoista ja opimme aiheesta paljon, mutta se oli myös hyvin työlästä ja aikaa vievää. Tutkimusaineiston kerääminen, tutkimuksen suunnittelu ja toteuttaminen sekä työn lopullinen kirjoittaminen opinnäytetyöksi ovat opettaneet meille paljon esimerkiksi ongelmanratkaisua ja pitkäjänteisyyttä. Teimme työn parityönä ja yhteistyömme oli sujuvaa. Olimme molemmat opintovapaalla opinnäytetyötä tehdessämme, tämä helpotti yhteisen ajan löytymistä. Välillä kuitenkin oli haasteita löytää molemmille sopiva aika, koska tapasimme työmme merkeissä monta kertaa viikossa ja tapaamisiin meni kerrallaan tunteja. Pidimme kuitenkin tärkeänä, että kirjoitamme aina yhdessä työtämme. Loppuvaiheessa ilmassa oli väsymystä työtämme kohtaan. Koimme, että tässä vaiheessa tuki toisiltamme oli tärkeää ja jaksosimme toistemme tuella tehdä työmme loppuun asti.

Päättyessämme opinnäytetyömme aiheen, ajattelimme, että vanhempien osallisuus on meille jo melko tuttu aihe. Näin ei kuitenkaan ollut ja tämän opinnäytetyön tekeminen on syventänyt meidän tietämystämme ja auttanut meitä ymmärtämään entistä paremmin vanhempien osallisuuden tärkeyden ja merkityksen. Meille avautui opinnäytetyötä tehdessämme vanhemman osallisuuden käsite sekä sen moninaisuus. Osallisuus käsitteenä on vaikea ja se ymmärretään helposti väärin tai sekoitetaan osallistumisen käsitteeseen. Osallistuminen voi olla osallisuutta, mutta osallisuus ei voi olla pelkästään osallistumista. Vanhempi voi osallistua kaikkiin päiväkodissa järjestettäviin tapahtumiin ja tästä huolimatta tuntee olonsa ulkopuoliseksi. Pohdimme, että on todella tärkeää, että jokainen päiväkodissa työskentelevä on sisäistänyt osallisuuden käsitteen ja ymmärtää sen merkityksen. Mielestämme vain näin mahdollistetaan vanhempien osallisuus, joka ilman henkilökunnan panostusta saattaisi jäädä mahdollisesti vain osallistumiseksi.

Aineistonkeruumenetelmänä käytimme kyselylomaketta, vain noin 35 prosenttia vanhemmista vastasi kyselyyn. Mietimme mistä vastaajien vähäinen määrä johtui, ehkä kyselylomake tässä aiheessa ei ollut paras mahdollinen valinta, aiheen vaikean ymmärrettävyyden vuoksi. Kyselylomake jättää paljon vastaajan tulkinnan varaa, eikä tutkimuksen tekijä voi olla varma ovatko kaikki vastaajat ymmärtäneet kysymykset samalla tavalla.

Pohdimme joidenkin kysymysten kohdalla tuloksiin perehtyessämme, että onko kysymyksemme ymmärretty oikein, ja onko kysymykseen vastatessa mietitty käsitettä osallisuus vai osallistuminen? Olemme nyt jälkikäteen miettineet, että vanhemmille olisi ollut hyvä etukäteen määritellä käsitteet osallistuminen ja osallisuus. Tämä määrittely olisi mielestämme kannattanut tehdä kasvokkain, esimerkiksi järjestämällä keskusteluilta aiheesta. Toisaalta, olisimmeko saaneet iltaan osallistumaan tarpeeksi vanhempia? Onko kyselyyn vastaaminen helpompaa vanhemmille, kuin osallistua haastatteluun? Ei tarvitse tulla paikanpäälle ja kuluttaa jo muutenkin kiireistä lapsiperheen aikaa. Kysely myös mahdollistaa vastaamisen anonyymisti ja vanhemmat voivat kirjoittaa asioita, joita eivät välttämättä kasvokkain kertoisi.

Saimme todella vähän vastauksia (8/43) kohtaan, jossa kysyttiin osallisuudesta päiväkodin suunnittelusta, kehittämisestä ja arvioimisesta, mietimme, että meidän olisi täytynyt kyselyvaiheessa miettiä tarkemmin, miten asiaa kysytään ja lisäksi olisimme voineet kertoa vanhemmille mitä tarkoittaa osallisuus, päiväkodin suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa. Tämä kohta oli myös meille se haastavin, kun kyselyä rakensimme. Toisaalta olemme tyytyväisiä tutkimuksessamme siihen, että sieltä oikeasti nousee esiin vanhempien kokemuksia osallisuudestaan. Uskomme, että työmme antaa ajattelemisen aiheita vanhempien osallisuudesta ja sen kehittämisestä niin tutkimuspäiväkodille kuin meille itsellemmekin.

Mielestämme tämä vanhempien osallistuminen toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arvioimiseen olisi myös kiinnostava jatkotutkimuksen aihe. Tutkimuksessa kannattaisi mielestämme keskittyä vain tähän aiheeseen. Emme toteuttaisi tätä kyselytutkimuksena, kuten nyt teimme, vaan haastattelujen avulla. Tällöin olisi mahdollista ensin keskustella vanhemman kanssa aiheesta. Tähän jatkotutkimukseen ottaisimme myös henkilökunnan mukaan ja kyselisimme myös heidän toiveitaan, miten he näkevät vanhemman osallisuuden tässä.

Aiheena vanhempien osallisuus päiväkodissa oli mielenkiintoinen ja antoi meille paljon. Päiväkodissa vanhemman osallisuus on tärkeää sekä lapsen kasvun- ja kehityksen kannalta että myös vanhemmuuden tukemisen kannalta. Vanhemman osallisuus on tärkeää myös henkilökunnan näkökulmasta, he saavat tietoa lapsesta, lapsensa parhaiten tuntevilta ihmisiltä ja voivat näin toimia lapsen parhaaksi. Uskomme, että työstämme saadut

tiedot ja ymmärrys vanhemman osallisuudesta tulevat olemaan meille hyödyllisiä tulevaisuudessa työelämässämme päiväkodissa.

LÄHTEET

Arminen, M. Helenius, J. Lång, N. & Metso, T. 2013. Reissuvihkosta dialogiin. Teoksessa Lämsä A-L. (toim.) Verkosto vahvaksi – Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus. 223-244.

Fonsén, E., Heikka, J. & Elo, J. 2014. Osallisuutta edistävän suunnittelun tasot. Teoksessa Heikka, J., Fonsén, E., Elo, J. & Leinonen, J. (toim.) Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa. Tampere: Suomen Varhaiskasvatus ry, 80–95.

Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell Oy.

Karling, M., Ojanen, T., Sivén, T., Vihunen, R. & Vilén, M. 2008. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus kirjapaino Oy.

Kaskela, M. & Kronqvist, E-L. 2007. Niin ainutlaatuinen – Näkökulmia lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Helsinki: Stakes.

Kekkonen, M. 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisilla näyttämöillä, väitöskirja, tutkimus 72/2012. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Tampereen Yliopistopaino Oy

Klein, A.S. & Miller, M. 2007. In Support of Family-Teacher Partnerships. Early Childhood News. Luettu 19.5.2016. http://www.earlychildhoodnews.com/earlychildhood/article_view.aspx?ArticleID=359

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoido — työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lankinen, T. 2016. Aikalainen. Luettu 2.8.2016. <http://aikalainen.uta.fi/2016/05/30/lapsen-ehdoilla-vanhemmat-enemman-mukana/>

Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. 2013. Pienten piirissä – yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Nivala, E. & Ryyänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, 14. vuosikerta. Kuopio: Suomen sosiaalipedagoginen seura ry, 9-41.

Nokian kaupunki. 2015. Nokian kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Luettu 16.5.2016. <http://nokiankaupunki-fi-bin.al-done.fi/@Bin/89b644c660cbb13cd0e11e735c546486/1471378287/application/pdf/10407779/Nokian%20kaupungin%20varhaiskasvatussuunnitelma2015.pdf>

Opetushallitus. 2016. VASU2017-verkkokommentointi. Luettu 24.5.2016. http://www.oph.fi/saadokset_ ja_ ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/varhaiskasvatus/vasu2017_verkkokommentointi/103/0/osallisuus_varhaiskasvatuk- sessa

Opetushallitus. 2016. VASU2017. Luettu 9.5.2016. http://www.oph.fi/saadokset_ ja_ ohjeet/opetussuunnitelmien_ ja_ tutkintojen_ perusteet/varhaiskasvatus

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatus. Luettu 9.5.2016. http://www.oph.fi/koulu- tus_ ja_ tutkinnot/varhaiskasvatus

Parikka-Nihti, M., Suomela, L. 2014. Iloa ja ihmettelyä – ympäristökasvatus varhaislapsuudessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Rodd, J. 1998. Leadership in Early Childhood. Australia. Allen & Unwin.

Rouvinen-Wilenius, Päivi 2014. Kohti osallisuutta – mikä estää, mikä mahdollistaa. Teoksessa Arja Jämsen & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. 51–68. Luettu 19.5.2016. <http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/oSallisuuden-jäljillä-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Luettu 29.4.2016. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70095/kasvatus.pdf?sequence=1>

Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Suomen perustuslaki 11.6.1999/73.

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Arja Jämsen & Anne Pyykkönen (toim.) Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry. 34–50. Luettu 19.5.2016.

<http://www.jelli.fi/lataukset/2014/05/osallisuuden-j%C3%A4ljill%C3%A4-verkkoversio-pakattuna-16052014.pdf>

Tuomi, J. Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Turja, L. 2016. Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Hujala, E. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä. PS-kustannus. 41–54.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö. Luettu 14.6.2016.

<http://www.tenk.fi/fi/htk-ohje/hyva-tieteellinen-kaytanta>

Valli, R. 2010. Kyselylomaketutkimus. Teoksessa Aaltola, J. & Valli, R. Ikkunoita tutkimus metodeihin 1. Jyväskylä: PS-kustannus. 103–127.

Varhaiskasvatustilaki 19.1.1973/36.

Vilka, H. 2014. Tutki ja mittaa – Määrällisen tutkimuksen perusteet. Luettu 3.5.2016.

<http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-mittaa.pdf>

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

Jokaisella vanhemmallä on oikeus osallistua lapsensa arkeen päiväkodissa. Vanhemman osallisuus päiväkodissa tarkoittaa konkreettista osallistumista ja vaikuttamista oman lapsen sekä päiväkodin asioihin ja toimintaan sekä toiminnan suunnittelemiseen, kehittämiseen ja arvioimiseen. Osallisuudessa tärkeää on tunne kuuluvuudesta päiväkotiyhteisöön, jonka jäsen oma lapsi on. Osallisuus on aina vapaaehtoista.

Alla on kysymyksiä vanhempien osallisuuteen liittyen, joihin toivoisimme teidän vastaavan. Ympyröi jokaiselta riviltä yksi vaihtoehto. Halutessasi voit myös sanallisesti kommentoida valintaasi.

1 = En osaa sanoa, **2** = Täysin eri mieltä, **3** = Jokseenkin eri mieltä, **4** = Jokseenkin samaa mieltä, **5** = Täysin samaa mieltä

Olen kokenut osallisuutta mielestäni riittävästi

- keskusteluissa henkilökunnan kanssa tuonti- ja hakutilanteissa?

1   2   3   4   5

- varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) pohjalta käydyissä keskusteluissa?

1   2   3   4   5

- lapsesi arjessa päiväkodissa?

1   2   3   4   5

- päiväkodin erilaisissa tapahtumissa (esim. vanhempainillat, pihatapahtumat, juhlat)

1 2 3 4 5

Päiväkodin henkilökunta kohtelee minua vanhempana kunnioittavasti ja kuuntelee kasvatuskäsityksiäni

1 2 3 4 5

Voin halutessani osallistua lapseni varhaiskasvatustoiminnan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin

1 2 3 4 5

Halutessasi voit antaa ideoita, miten mielestäsi vanhemman osallisuutta päiväkodin toiminnan suunnittelussa, kehittämisessä ja arvioimisessa voisi lisätä ja kehittää?

Kiitos vastauksestanne!

Liite 2. Saatekirje

Hyvät XXX päiväkodin vanhemmat!

Olemme sosionomi(AMK) opiskelijoita Tampereen ammattikorkeakoulusta ja teemme opinnäytetyötämme liittyen vanhempien osallisuuteen XXX päiväkodilla.

Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus osallisuuteen lapsensa päiväkodin toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Tutkimme opinnäytetyössämme vanhempien osallisuutta XXX päiväkodilla nimenomaan vanhempien näkökulmasta. Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa konkreettisia tapoja, joilla vanhempien osallisuutta XXX päiväkodilla voitaisiin lisätä ja kehittää.

Opinnäytetyömme toteutetaan kysely lomakkeella, jonka päiväkodin henkilökunta jakaa kirjekuorineen jokaiselle vanhemmalle. Kysely palautetaan nimettömänä suljetussa kirjekuoressa lapsenne ryhmässä olevaan palautelaatikkoon. Osallistumisenne kyselyyn on täysin vapaa ehtoista ja hävitämme vastauksenne opinnäytetyömme tehtyäme. Toteutamme opinnäytetyömme siten, että päiväkotit ja vastaajat eivät tule tunnistetuiksi.

Vastauksenne ovat meille tärkeitä, sillä haluamme tuoda teidän äänenne kuuluviin ja toivoisimme, että käyttäisitte hieman aikaa vastataksenne kysymyksiin. Jos Teillä on jotain kysyttävää, ottakaa rohkeasti yhteyttä meihin, kerromme mielellämme lisää aiheesta.

Toivoisimme Teidän vastaavan kyselyyn viimeistään 8.4.2016

Yhteistyöterveisin,

Eija Jokitalo eija.jokitalo@soc.tamk.fi

Elina Kotti elina.kotti@soc.tamk.fi